Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувла 1923 шера дениз ● ЕРА, 11 январь, 1979 шу. ● № 5 (5061). ● Мах 2 кепиг.

ХЬАЛХАРЧА ДЕННОШКЕ А ДЕНЗ ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГА!

ХОРЖАМИЙ СИЙНА

Пятилетка дикълагIча шера хьалхарча деношка денз кердача шера мовхьаш дIа-юха къахьаре план кхоачашъяра тIехьа къовсам лоаттабе йолаеннай Грозненски локомотивни депо эксплуатаце цеха коллектив.

Шоай хьинаречa къахьегамца дог гIоздаликкхад локомотивни бригадаша, шу доладелча дениз цар йига езача дIайитай бIаьш деза мовхьаш тIадола составаш, хIаьта царца иттеш эзараш тоннаш хаьлъбоахама мовхьаш дIа-юха а дихьад. ЦхьоалагIча йиваре тепловоза машиниста Абубекаров Сулейманек цун гIончас Клименко Николаек беза мухь тIабола поезд графикагIа йоаттIача хана Грознера Беслане дIаккхачийтар.

ТIехдика рейсаш йир локомотивни машинистий Писклов Владимира, Саховский Владимира, Бережков Михаила, Аваков Владимира бригадаша. СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дечa денна сийлеца лакъабахара тIехьа шерра социалистически яхь йоармакьй укх деношка депо коллективо. Дукхача локомотивни бригадаша цу денга къахьегама совгIаташ кийчде лаьрхIад.

Пассажирски тепловоза машиниста Селеджиев Борисон цун гIончас Лебедев Викторен локомотивни бригадо лаьрхIад хоржамаш долча денга кхачале шин тоннал хIезигагIа доацаш дизельни доагор кходе, хIаьта тIехьаюсаш мел хинна составаш шоай расписанегIа хургIолаш тIехьакхе.

Селеджиева локомотивни бригадо дIаболабаь болам шерра хьаллаьцаб эксплуатаце цехе.

Хоржамаш долча денна къахьегама совгIаташ кийчде лаьрхIад машинистий Карпенков Ивана, Потемкин Виктора, Мельников Виктора, иштта кхыбарий локомотивни бригадаша.

Хьалар айдения къахьегаш бе депо слесареш, токареш, сварщикаш, ремонтни цехий аьшкапхьареш. Цар лерхI укх шера хьалхарча квартала производственни заданеш хоржамаш долча денга кхоачашъе.

* * *

Грозненски локомотивни депо хаьха самиа кийчо еш я СССР Лакхехьарча Совете хургдолча хоржамашта. Депо парткома заседане дийцад хоржамашка кийчо еча коммунисташа лела дезача дакъахи цар денхарехи, отта а яь чIоагIъяьй агитколлективаш хоржамий участкаш план, иштта оттаяьй агитаторий список, царна юкъе ба КПСС членаш, комсомольцаш, производстве хьалхалаттареш, профсоюзни организаце вахалаш.

Царех ба локомотивай машинисташ А. Григорьев, Г. Дерябин, В. Сахновский, машинистий гIончаш В. Шерин, В. Пархоменко, Ф. Денисов, слесараш А. Америалов, Н. Лаврипов, [illegible] кхыбараш.

Г. АНОХОВ.

БIаьстанна кийчъю техника

«Назрановский» совхоза механизатораш сихбенна юртбоалама техника тоалш ба укх деношка. СССР Лакхехьарча Совете хургдолча аргIанарча хоржамашта накъаболхаш кердача низаца хьарий ремонтникашта юкъера социалистически яхь. Цар дош дешад 23-гIа февраль тIаккхоачаш, хоржамаш хIалехьа итт ди хьалхагIа, техника тоаль якха. Укх кварталe тоае езача 12 тракторах 3 хIакилехьа тоаль яьний, гаргарча деношка йистелргболаш я кхы а йиъ.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) механизатораш Пляев ИсмаIал, Муцольгов IалабеК, Цунтольгов IадиК центральни мастерске техника тоаеш боаш.

И. ПЛИЕВА сур.

МЕХАНИЗАТОРИЙ ГIУЛАКХАШ

— Районера бергарй юртбоалама къахьегаккий санна, из-хула сихагIа а тешаметIа а кийче е гIерт тхо бIаьстанна, — аьнар «Кулариский» совхоза кертерча инженера Хабибула Варигович Гакиева. техника тоаяра графикан иштта кхоачашъю аьнна аз хьоттача. — ГурIайна ремонтни балхаш доладалалехьа механизаторий ремонтникий коллективо социалистически декхар тIаийцар пятилетка кхоалагIча шера цкъаргIа йоагIа тракторашна хаьха хьалха тоаль яхе хIаьте кердача шера хьалхарча кхи бетта юкейисараш балха кийчъеи. — ЦкъалагIча квартале тоае езаш хинна 17 трактор тоаьй болхлоша декабрь чакхбалалехьа, царел совгIа кердa шу хьатIинхачалехьа еррига тIехьевозза инвентарь а тоаль яьнккй. ХIанз юкейнса трактораш кийчъеш ба ремонтникаш. Ремонтни балхаш къаьстта айдениача хьинарца доладеннад укх деношка. СССР Лакхехьарча Совете деча аргIанарча хоржамашта хьалхара кампани [illegible] лаьа.

Ерраги а 67 трактор я совхос тайп-тайпарча маркаех. Царех Iак хана тоае йоагIаш 41 яр. Боалама торошашка я хьежа оттаяьй ух тоаяра график. Совхоз. хоаш долчча бесса, вIашагIъеала дукха ха яц, цудуха, шоай ремонтни база а йолаш. Ермоловски котамаш лелаечи фабрика мастерске тоаю цар тракторааш. Цига капитальни а юкъера е ремонт яь араяьлай Дзугуев Хьамида, Димаев Iабдулай, Видиев Халита, кхыбарий трактораш.

Мастерске болхлошца цхьана механизатораш шоаш дIаза дакъа лоац тракторашь тоаеча. ХIаьта тIехьалоза инвентарь бригадий шоай болхлоша тоаяьй ара, стаций йолшка.

— Тоаль яьнна инвентарь мукъалъаргIоацаш дIахта а хьекхи дIаоттаяьй. хIаьта тракторашь — кхашка удобреш йоарасе, хьайбаш боахама эша гIулакхаш де — тайп-тайпарча балхашта дIахьожалый, — боах инженера.

Кердача шера хьалхарча квартале тоае еза 23 трактор. Из боах цхьоалагIа март тIаккхоачаш йисте а бальзка. 4-ча марта хургдолча СССР Лакхехьарча Совета хоржамашта накъаболха лерхI совхоза кхаш леладераша. Мастерскерча ремонтникаша декхар тIайийцад царна шоай дош кхоачашдара эша воаккъостал де. Боалама механизатораш чIоагIа раьса ба мотористаша Байсултанов Байсолта, Исупов Михаила, слесара Абдулаев Сослана, кхычар деча новкъостала.

Тракторааш йистейоаллацехь тоае йолаергъа доакъар Iалащдеш, аьлт чуцаш, хиш дехкача болх беш йола механизмаш. Апрель бутт боалехьа из еррига техника тешаме тоаль хилийта дош деннад коллективо.

Пятилетка дикъагIча шера совхоза кхаш леладераша кхоачашбе безар дукха болх ба: дуккьал алата культураш хьалихее еза цига 3,5 эзар гектар гаргга, цу дакъе 600 гектар хьажкIаш 200 — горох. Цул совгIа, эзар гаргга гектара тIара чумца деза тайп-тайпара доакъар. Цун лоархIам а беш кийчъю механизатораша техника.

Д. ХАКИМОВ.

Хьинарцеи гIулакхащцеи белгалъяьннар

Кхо шу совгIа ха мара яц тоъаръ, коммунистически къахьегама ударник, комсомолка Маршаули Шейма Казбековна Грозненски «Трансмаш» заводе къахьегаш йола. Хамага диллача на дукха ха яц. Цхьабакъда, цун гIулакхашна, доахача толамашка диллача дика къахьегама лер йитай цо цу лекциаца хана. Ше кийчъеш йола продукци дикен тIехдикен мара хилийтац. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 120—130 процент кхоачашъю. Предприяте болхлошта юкъе эттара хьалхарчарца кхаь шера план кхоачаш а яьI укх шера календарагIа къахьега йолаеслар из. Ший балхах тIехдика из кхеташ хиларах дола цхьа масал да цехе мел кийчъеш йола оетхалаш цхьакхо тайпа лакка гIалат доацаш цо кийчъеш хилар. Цкъа дIаелча юха ца ерзаеш дIайоаьйт Шейма Казбековнас кийтъаь продукци.

Цун цIи дIаязъяьй предприяте сийлен книжка тIа. ДIадахача шера башха-дика толамаш дахарах цуна елар «Социалистически яхье котъяьннар» яха сийлен знак, дукха да цунна тийнка кхыдола совгIаташ а.

Ше укхаза къахьега йолаеннача кхаь шера Iоаль опыт дог раьза долеш дIа а луш, дукха къона говзанчаш хьалкхебаьб Маршаули Шеймас. Уж а шоай хьехамча цIийвала ца езаш хьинаре къахьегаш дика толамаш доахаш ба. Царех я токарь Дотиева Марем. ХIанз цо Iоме а еш, шин балхах дика кхеташ йоагIа Вулатова Хадишат.

Духхьал ше доала къахьегама толамаш дика хиларах кхоачамбаь Iеш оамал ярех яц Маршаули Шейма. Дукха кхетама болх бу цо комсомольцаштен вагирхоштен юкъе. Харцахьарча навкъа тIа вала тарлуш вар баькъахьарча навкъа тIа еоаних. эшаш дола гIо-новкъостал ду, бале безачунна хьехам бу.

Духхьал ший производственни болх барах ший декхараш кхоачашдаь яьнарг хархIац Шейма Казбековнас. Общественни вахаре а хьинаре дакъа лоац цо. Профсоюза цехкома член я из. Социалистически яхь йоаржаелга кхетамца вIаштIехьдаккхара, цунна кулгаделга цIенхаштта тоадара лоаттабеча къовсаме а дизза дакъа лоац цо.

Старопромысловски райсовета балхъа депутат я из. Дукха боах бу из юкъейоагIача райисполкома административни комиссе членаша. Цар дуац торговни бокъонаш телхаерий, тIехдаьккха корта болабу малараш мелаш цунна тIехьебаьнна лелараий, цхьаннахьа а прописка йоацаш бахаш барий, кхыбарий дешаш. Уж дешаш къестадеча шийна тIадилла моллагIдола декхар денна цIена кхоачашдеш хиларца белгалъьена я из.

Завода дукхача болхлоша социалистически декхараш тIаийцад пхе шера план В. И. Ленин вель бIаь йис шу дузача денга кхоачашъе. Царех цаI я токарь Шейма Казбековна. Из дог тийша я ше лерхIаш дар дизза кхоачашдергхилларах.

В. КОСТОВ.

Керда толамаш

КПСС ЦК июльски (1978 шера) Пленума решенеш толамегIа кхоачашъергйола накъаш, колхозийн совхозийн коллективаша де деза балхаш дийцад декабрь чакхбоалаш хиннача КПСС Нохч-ГIалгIай областной партийни конференце. Цига белгалдаьккхарех кхаш деладерий хеддаш дола цхьа декхар да пятилетка диъалагIча шера хIара гектара тIара 25 центнерал вIезигагIа доацаш ялат кхеделга. Из кхоачашде лаьрхIа болх оеза а болабаьб.

Дукха шераш да ялата лаьрхIа аз хьажкIаш кхею. Соахнара шу тIаккхачадца дика хьувкъам кхебаьб аз массаза а. ХIаьта дIадаьннача шера дерригa балхаш шоай хиннахьен дикен чакхдаьхадале а, 200 гектарах хIаранe тIара 17 центнер мара хьажкIаш ялаьар. Цахаддаш аькни лаьттача йоачаша новкъарло йир хьажкIаш дика хьувиъара. ДIадийта фу «Одесская-10» ялар дар. Тха района боахамий кхашка хаьнахьа кхачац из. Цунах дукха дийцад тайп-тайпарча совещанешка. ХIаьта а укх шера мара хоадамболаш бола соцам тIаийцабац. ДIахо йодача хана тха районе кхее лаьрхIад дика хьувкъаши хьалхагIа кхачаши долча тайпех йола хьажкIаш.

ДIаювргъя хIанз Къылбеседа-ХIажий республике кхеш йолча Югославски гибридни ВИР-42 яхачеи тайпах йола хьажкIаш.

Социалистически декхараша аз лаьрхIад, план 21 йолаш, хIара гектара тIара 25 центнер фуалъяьна хьажкIаш чуэца.

Цу гIулакха дола балхаш гуралъа дениз де доладаьд. Ка бола ялат чуйиа мукъадоаллаше а. хIара гектара тIа 5 центнер суперфосфат а тоссаш, аьхад хьаиъоастадаь лаьтта.

Хьалха кхоаза мара яь йоаца культиваци а укх шера дкъза е лерхI аз. Цул совгIа культиваци еш хьажкIаш дIаюаш хIара гектаре тIа кхы а 5 центнер лоархIаш суперфосфат тоссаргъя.

Техника дика тоаьй. Болх беш я трактор, хIаьта нух, сеялка, макхаш, культиватор — шедар кийчон мутIаре дIаоттадаьд.

Массехк шу да хьажкIаш кхееш волча Богатырев Якъубаца аз социалистически яхь лелаю. Цо а, аз санна, хIара гектара тIара 25 центнер хьажкIаш яха дош деннад.

Пятилетка дикъагIа шу къаьстта дика хьоьхкамаш гойташ чакхдаккхар дукха сай еррига торонаш оарцагIъаьха низ, хьинар кхо ца деш къахьегаргда аз.

С. БОГАТЫРЕВ,
Назрановски района «Маяк» совхоза механизатор.

Окружной хоржамий комиссешка

Нохч-ГIалгIай АССР-гара № 670 йолча Октябрьски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете хоржамаш дара йолча окружной хоржамий комиссе заседани хилар.

Комиссе заседане къамаьлаш дир комиссе председатела Н. И. Конева, комиссе председателa заместителa Я. Ю. Мизиева, секретара Л. П. Кизиловас, комиссе члена Х. Б. Вагапова, Октябрьски райисполкома секретара Р. М. Достовас, кхычар.

Комиссена дIадовзийтар СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах йолча Центральни хоржамий комиссе дайта письмо, хоржамашта кийчо ярцеи уж чакхдахарцеи дувзадена дешаш къоестадар, балха план чIоагIйир.

№ 670 йолча Октябрьски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете хоржамаш дара йолча окружной хоржамий комиссе адрес: Грозный, парте Октябрьски райком, телефон 3-34-56.

* * *

№ 673 йолча Ачхой-Мартановски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете хоржамаш дара йолча окружной хоржамий комиссе заседане къамаьлаш дир комиссе председатела Б. Д. Эдильханова, секретара В. Н. Пьяныха, комиссе членаша В. Байдуева, А. Ю. Оздоева, кхычар.

Комиссе членашта дIадовзийтар Центральни хоржамий комиссе дайта письмо, цига ладийгIар хоржамий участкаш бувзамца Iалашъяра даьчох аьнца районни бувзама узела начальника М. А. Бексултанова баьча хоамага.

№ 673 йолча Ачхой-Мартановски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете хоржамаш дара йолча окружной хоржамий комиссе адрес: Ачхой - Мартан, парте районни комитета здани, телефон 1-23.

* * *

Чакхъяьннай Нохч - ГIалгIай АССР-гара № 675 йолча хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете хоржамаш дара йолча Наурски окружной хоржамий комиссе заседани. Цига къамаьл дир комиссе председателa заместителa Г. Г. Феньевас, секретара Х. М. Герзелиева, комиссе членаша Р. А. Пальчика, Ш. А. Гадиева, кхычар.

Комиссена дIадовзийтар СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара йолча Центральни хоржамий комиссе дайта письмо, хоржамаш ду документаци, кхаж тассара порядок, участкай нумераци, кхыдараш.

№ 675 йолча Наурски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете хоржамаш дара йолча окружной хоржамий комиссе адрес: станица Наурская, КПСС райкома здани, телефон 2-14-80.

ПРОПАГАНДИСТАША — ЮРТА КЪАХЬЕГАМХОШТА

Укх шера 8 январе республика юрта районашка ахар КПСС обкома пропагандистий группаш. Царна юкъе ба парте обкомен «Знание» яхача общества республикански организацен лектораш, лакхерча дешаре заведеней Iилмахой, преподавателаш. Группай членаша семинараша, пропагандисташта, лекторашта, докладчикашта, политинформаторашта, агитаторашта, кхыболча идеологически балхахошта, иштта фермай, заводий цехий къахьегама а кагирхой а коллективашта хьалхашка, нах бахача моттигашка еццаргъя КПСС ЦК ноябрьски (1978 ш.) Пленума, СССР Лакхехьарча Совета итталагIча сессе итогех, СССР Лакхехьарча Совета хоржамех йола лекцеш.

Иштта цар укхаза дуццаргда республика къахьегамхоша хаьиъа боахама планеш кхоачашъярах, итталагIча пятилетка диъалагIча шера царна хьалхашка латтача декхарех, хоржамхошта йовзийтаргъя СССР кердача Конституце положенеш, СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах дола Закон, КПСС а Советски правительства а чурчен арахьарчен политиках дола дешаш.

ЭГГАРА ТОЛАШАГIА БАРИЙ ЦIЕРАШ ЙОАХ

Хоза кийчъьича шоай цIенна уголоке вIашагIкхийтабар Грозненски вагонни депо къахьегамхой. Зале наха гургдолча метте хьаттехa доахи лозунгаш: «Кердача къахьегама толамашца белгалдоахаргда СССР Лакхехьарча Совете хургдола хоржамаш». «Даькъала хийла партен хаиъен йохаргIйоаца сийлахь - йоккха цхьоагIо!».

СССР Лакхехьарча Совете депутаталла харжа кандидат белгалваккхара йола цар хоржамашта хьалхара собрани хьайийллар профсоюзни комитета председатела М. А. Муратова. Цо къамаьл де дош лу Л. Ф. Лещука — къахьегама нормировани яра волча инженера.

— Шоашта юкъера эггара толашагIбараш белгалбоах советски наха СССР Лакхехьарча Совете депутаталла харжа кандидаталла оттабера. — Тхоай коллектива цIергаIа аз предложени лу Нохч - ГIалгIай АССР-гара № 670 йолча Октябрьски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа КПСС ЦК машиностроене Отдела заведующи, КПСС ЦК членалла кандидат Фролов Василий Семенович оттаве.

Оратора гулбеннарашта дIайовзийт В. С. Фролова биографи. Къахьега волавеннав из ший ялхайтта шу даьннача хана дениз. Фабрично - заводской школе, тIаккха рабфака а Баумана цIергIа Московски механико-машиностроительни института а студент волаш дийшад. 1941 шера дениз оборонни промышленноста Министерства предприятешка кулгалдеча инженерий балхаш [illegible]

Вохалама гIулакхашца цхьана партийни болх а лелабаьб В. С. Фролова: парткома членалла, г. Свердловскерча КПСС Куйбышевски райкома бюро членалла, парте Свердловски обкома членалла хийрнав.

1951 шера В. С. Фролов КПСС Нижне - Тагильски горкома шоллагIча а, тIаккха хьалхарча а секретаралла хорж. 1955 шера КПСС ЦК машиностроене Отдела заведующе заместителалла, 1958 шера дениз цу отдела заведующелла чIоагIву аз. В. С. Фролов Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета членалла кандидат ва. Из — йисазлагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета депутат.

Даьхен хьалхашка доккхий хIамаш карагIдувларах В. С. Фроловна Ленина орден, Октябрьски Революце орден, шиъ Къахьегама ЦIеча Байракха орден, «Знак Почета» орден а дукха медалаш а тийннай.

В. С. Фролов СССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттавара яь предложени хьаллаьцар депо слесара А. С. Щекина, технически гIулакх лоаттадеча пункта слесара М. М. Эдильсултанова, кертерча механика цеха слесара А. С. Алексашина, депо кертерча технолога А. Е. Губаренко.

Массава цхьан дагара а волаш соцам бир: № 670 йолча Октябрьски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа КПСС ЦК машиностроене Отдела заведующи, КПСС ЦК членалла кандидат Фролов Василий Семенович кандидаталла оттаве.

* * *

Боах йистебаьча «Оргтехника» производственни объединене «Электроприбор» завода еррига цехашкара болхлой механически цехе вIашагIкхийтар. Партен хаьиъен цхьоагIо хестаеш, советски Даьхе яIаьхий ара лоаттабеча къахьегаме керда толамаш дахара тIехьехаш дола лозунгаш, транспаранташ долаш бар уж.

СССР Лакхехьарча Совете депутаталла харжа кандидат оттавара хетаь собрани хьайийллар профкома председатела Г. В. Веревкина. Къамаьл де дош лу № 1 йолча цеха фрезеровщика Ю. В. Касьяновна.

— Вай тахан гулденнад мехка лакхерча законодательни органе вахийта викал белгалваккха, — аьлар цо. — Даьхен толашагIволча, парте, цун сийлахь - йоккхача идеалашта тешамеча къонгаштен мехкараштен юкъера эггара дикагIбарех шоай кандидаташ бу советски наха. Вай коллектива цIергаIа аз предложени лу Нохч - ГIалгIай - АССР-гара № 671 йолча Старопромысловски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа КПСС ЦК членалла кандидат, КПСС Нохч - ГIалгIай обкома хьалхара секретарь Власов Александр Владимирович кандидаталла оттаве.

Оратора гулбеннарашта дIайовзийт А. В. Власова биографи. Цун вахара никъ — Ленина, Коммунистически парте гIулакха тешаме хилара дола къаьгта дола масал. КIор боаккхача шахта горни мастерагара дIаволавенна воккхача партийни кулгалхочунга кхоачаш лакхвеннав из.

1954 шера Иркутски горнометаллургически институт чакхъяьккхаь А. В. Власова. Иркутски областа г. Черемховарча вIор бойккхача шахте болх беш хиннав. ВЛКСМ горкома секретаралла, комсомола Иркутски обкома хьалхарча секретаралла хийрнав.

1961 шера дениз А. В. Власов партийни балха тIа хьожаву — шуте райкома хьалхарча секретаралла, тIаккха КПСС промышленни обкома шоллагIча секретаралла. 1965 шера Якутски АССР - е партийни балха тIа хьожаву А. В. Власов, цига из хорж КПСС обкома шоллагIча секретаралла. 1972 шера А. В. Власов КПСС ЦК инспекторалла чIоагIву.

Балха моллагIча участке ше хьожаварах шийна тIадилла гIулакх тешаме кхоачашдеш хьаьвенав А. В. Власов. Парте Нохч - ГIалгIай обкома хьалхарча секретаралла волча инкъа Александр Владимировича дукха нини хьинари дIалу республика экономикен культурен дегIайоалара.

А. В. Власов — йисазлагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета депутат, Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат. Из хиннав КПСС XXII, XXIII, XXIV, XXV съездий делегат, КПСС XXV съезде КПСС ЦК членалла кандидат хержав.

Даьхен хьалхашка доккхий хIамаш карагIдувларах А. В. Власовна еннай Октябрьски Революце орден, шиъ «Знак Почета» яха орден, «За доблестный труд» яха юбилейни медаль.

СССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа А. В. Власов кандидаталла оттавара яь предложени хьаллоьцаш къамаьлаш дир собране № 8 йолча цеха слесарий-сборщикий бригадира В. И. Чумакова, № 1 йолча цеха контролера З. М. Абдурзакова, ОТК техника Г. А. Захарченко, объединене директора заместитела Д. И. Стебловскис.

Массава цхьан дагара а волаш соцам бир: Нохч-ГIалгIай АССР-гара № 671 йолча Старопромысловски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа КПСС Нохч - ГIалгIай обкома хьалхара секретарь Власов Александр Владимирович оттаве.

* * *

ЦIей долаш санна хоза кийчъьяр МагIалбикерча бурув тохара балхий управленера цIе уголок. Дегаш гIоздаьлца бар укхаза хьагулуш бола мехкдаьтта лехараш. Царна бокъо еннай СССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла шоай викал оттаве.

Цу деша хетаь хоржамашта хьалхара бурув деттарий собрани хьеела УБР бурнова председатела Х. А. Хамурзиева. Цо дош лу бурув деттача балхий управлене керттерча инженера П. С. Бухаровна.

— Вай мехка вахаре къаьстта боккха лоархIам болаш да хIанзара хоржамаш, хIана аьлча уж чакхдоах кердача Конституце боаьонех. Советски наха шоашта юкъе толашагIбола новкъостий хьекабу советски паччахьалкхен декхараш кхоачашде. Цудухьа сона бакъахьа хет СССР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла бурув тохачун гIонча, къона коммунист, Арсамаков Султана Ахьмад оттавича. Дика болх барца, коллектива вахаре хьинаре дакъа лацарца, моллагIа шийна тIадилла гIулакх дизза чакхдоаккхаш хиларца вовз из коллективе. Цудухьа цун сий ду бурувдетташа. Дукха да цо толамца кхоачашду юкъарча балха декхараш: УБР комсомола комитета секретарь, парткома член, МагIалбика горсовета депутат. Цуница цхьана заочно Грознера мехкдаьтта институт йистейоаккхаш а ва Ахьмад хIанз. Со тешаш ва мехка Лакхехьарча Совета депутата декхараш а Ахьмада толамца кхоачашдергхиларах, Советий паччахьалкхен керттерча органе цох вай коллектива, района, еррига республика тешаме викал хургхиларах.

Собране къамаьлаш даьча производственни гIулакх лоаттадеча база начальника Б. А. Лыкова, оператор-коллектор йолча Е. В. Палюха, йоккхагIйолча геолога В. Ф. Темниковас, кхыбараша чIоагIа раьза хинна, дег тIара къоабалъяь хьаллаьцар П. С. Бухарова предложени.

Собране дакъа лоацаш хиннача ВЛКСМ МагIалбика горкома хьалхарча секретара Буаурганов Рашида дийцар гулбеннарашта ВЛКСМ горкома бюро член волаш а УБР комсомола комитета секретарь волар а Арсамаков Ахьмада кагирхошта юкъе беча бермагеча балхах.

Берригаш раьза а болаш собране соцам бир Нохч-ГIалгIай АССР-гара 674-ча Назрановски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа Арсамаков Султана Ахьмад оттаве.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ДЕРРИГА А ДЕРАШ КАДРАШ Я

Кадраш кийтъйре деша парте хадаиза уйла тІаьхьйташ хилар бахьан долш хІанз вай мехкна деррига партийни, пачхьалкхан, бахамна гІуллакхашна квалифицированни болхлой бу. Из дика бІаргагу тІа Суьженски районгара хьежача. Нагахьа санна алхха мате-риальни производства сфера — районна промышленности юрта бахамаш — хьийкача, дукхъал цигга къахьегаш ю 1100 квалифицированни специалист: бебе профессеш йола инженерашн техникаш.

Тоьал дукха специалисташ бу мехкадьтта промышленность предприятешна — мехкадьтта лехачен мехкадьтта доахатон, Карабулакски химреагентий заводе. Мел эш наркашца Іаьлаттаьш я Суьженски мехлесхоз, Ассиноски консервни завод — вешта аьлча райо-она экономика дегІабоагІийта шоих тайпа долаш мел йола керттера предприятеш.

КПСС-о къастта йоаиха ош дола хІама — партийни комитеташа юкъарчал доацаш хьалкхойолаш хьетам лушш йола кулгалду партийни, пачхьалкхен, бахамна кадраш. Шоай коллектевашка санна, вишта района къахьегамхошта юкъе а кадаш бу КПСС Суьженски райкомна бюро член, халкъа депутатий районни Советa депутат, «Суьженскнефть» НГДУ начальник Дмитрий Григорьевич Коршаков, парта районни комитета член ваш, Карабулакски газ чакхйоахача производства начальник Тутан Хериховски Зураев, Ленина цІерагІча колхоза председатель Шудди Вахаевич Чилаев, цхьна лоаллахарча «Путь к коммунизму» ахача колхоза председатель Юрий Яковлевич Зиборов. Цар доккха хьинар бахьан долаш да ламхе цІерашна яхача боахамий коллективаша шоай декхараш тоаме хоачашдеш хилар. ЛаьтІ ца лаш болх бу коммунист Евдощенко Михаил Федорович керто латтача Карабулакски химически реагентий завода коллективо. «Чечингазстройа» чуйоалІача Хашагульгов Махьмада Яхьья начальник волча Спец. СМУ, Чеботарев Иван Тимофеевич председатель волча «Победа» яхача колхоза коллективаша.

Къа а оагІув цІерашн яха йиш я ламха идейность, коммунистически уйла хилары, халкъа хьалхашта мутІахьа хиларда бебгалбаьхкана кулгалхой. Уж беррига хаб — тІа района дегаголде.

Кадраш балха тІа парте районни къастта уйла тІаьхьйтт юкъхьашчара партоорганизацей секретараштa. Из-м, бакъдар алча, мотта хила доагІаш а ду: КПСС райкомо денна ког тІоттолта бу парт боахамн культурен деглахкулара декхараш хоачашдеш. Шерагара районе товлу юкъхьашчара парийн организацей дикала состав. Нагахьа санна соцна пленоа образования йола секретараш 30 саг хиннавала, хІанз уж 40 ва. Юкъхьашчара партийни организацей секретарех 25 саг проххаш хилла гІалгІашкен ва. Юкъхьашчара партоорганизацешта керте латтарашта юкъе 13 болхло, 30 юрта бахамна социалистах инженерно-техникски балхахох ва.

Парте райкомо къастта уйла тІаьхьйтт кадраш пенжински балха стиль Іомаяра. Советски общество экономически, политически, духовни деглахкара гІуллакх лахкарІча лагІа тІа хиларо, хІоаллакха балха проблемаш тІа-тІа лаьккхаргІен чолахклу хилар хиларо кадраш ма Іен хулаш хиларо кадраш дукхаргІа хьашт хилийта да ІеІ, цар тара гІуллакхаш дукхаргІа хьа а деххйт.

Юкъхьашчара партийни коллективашн къахьегача организацей низаш хьадаро нттлагІча пятилетке хьалхашна латта доккхий декхараш хоачашдара тІа а дерадеш, парте райкомо коллективни хьалда беиталду цу гІулакха юкъе специалисташа малагІа дахьа лаца деза. Цу хьакъехьа къамьал хул производства эффективность продукце дикаль лакхьяре проблемех, къахьегама коллективашна идейно-политически организаторски болх эргабаьккха тоабара дешаш дукха хана КПСС райкома пленумашка, бюро заседенешка.

Укх тІеххьарча шерашка хІара денна беча балха практикашка тІа-тІа шераш дивеххулдаш а еррипача заевький специалистийн кулгалхойн отчеташа партокомни бюройи заседанешкa, юкъхьашчара партийни организацей собраннешка лаьдуардама кулгалхой балхаш тІа цар сана йола ленински принципашн партийни вахарна кормаши хоачашьяра лоаттабеча тІахьожама форма.

Масала, укх шера Карабулакски химически реагентий завода партийни организаце шооза лоарабІоз керттерча специалистийн чертерча механикен керттерча энергетикан — отчеташа, массехьазза дийцад хьалхашка латта доккхий хоачашдара чакхдоаха къастътарча цехийн участкийн гІуллакхаш, цу производственни доаьлой кулгалхоша коллективашна хьалхашка латтача проблемаш оррига комплекс хоачашдеча мел дагІва лоац.

Цу балха эффективность йоахха я «Сунжанефть» НГДУ, Карабулакски бурула тодара балхий управленешка партийни организацешка. Массе саглорахьара дика вІашгІелхьабьнка хиларда, шоаша тІаьдихача гІулакха хьалхара белктохкам кеташ хиларна белгалбоа цу коллектиевашкара массе в наттгорех бола специалисташ. Шудухьа кадрашна болх дика вІашІтелхьабьнка хилара дола тешал да ункара тІеххьасо цхьа цаь ноллектив ца хилар.

Шай аргашна, парте районни комитето а, КПСС райкома номенклатурах болча кулгалхой специалистийн отчеташ ма-ласта ладуві бюро заседанешка. Наттга, Уставо діадахараш хоачашдара хьакъехьа парте райкома бюро отчеташ йир АТП директора коммуниста П. Д. Яковлева. ПМК-155 начальник Тутаевен цу боахама керттерча инженера Черкашинен. Карабулакски химически реагентий заводе директора коммуниста М. Р. Евдощенкос, района кызча керттерча коллективный кулгалхой, хІьта цунах дикка гІойла кулгалхоша кулгалдара стиль тоаьра.

Цу цхьан хана, парте районни комитете цхьа санна дукхаза а шоашна къамьал дальчул тІеххьаІа а, цхьаболча кулгалхоша кхетташ эшаш шоаш кулгалдара методех доахха хоачашбоащаш.

Къахьегаш вІашгІелхьабьнкара боарам доаза хилар, къахьегамаш производственни дисциплина эсаза хилар, предприяте сагоагІа дола декхараш хоачашдеша специалистама доаІар хьа ца дехаб — уж да пачкхьалкхен планаш діахьх а хоачаш да хулш хиннача, рудни йоацна гІишлой материалий Карабулакски завода бола хоччушта санна. Цу хьакъехьа партийни организацей кулгалхоша. Чаболча кулгалхоша хьадаро дола шеран болчах къахьегаш парте районни комитета нахкара ку бахьан пара...

Парте райкомна мехкадьтта химически прикладшта юкъхьашчарна цхьа нах кхетехьа хилар дага балхаш...

Хьагаш вІашгІелхьабьнкара деза ла дола...

дака заводи бозда в.э. хилар. Керттера доахачара бахкалала хиларна. ...

директорa коммуниста И. А. Тонногубовна, дукхъха из цу балха тІера мукха а ваьккха. Цу бахьанагІа балхара дІабаьхар ПМК-7 начальник вов. Волохов, ПМК-155 начальник мол. Тутаев, цхьаболча яха кулгалхой, хІьта цар моттигаш дІалийца хьинар долаш, лоархІаш болча, шоай керрига пизи значение гІулакха дІатеяча нах.

Парте районни комитето чІоаргІа уйла тІаьхьйтт юрта боахамерча кадраштa хьетам балара а. ДІадахча дешера шера гуйран-Іен занятехьа КПСС райкомо вІашагІеьзалар къастта семинарени труппа. Цига дешаш хиннараьхта юкъе бар районна колхозийн совхозийн кулгалхой, керттера специалисташ, юкъерча звенох болча кулгалхой.

Іомаеш хиннача «ХІнзарча юрта боахамерча кулгалхочун къахьегам» яхача темана оттаэь план яр, бетта юкъерча хІара воллийчен деъьагІчен новетта денюшна йора занятеш. Занятеш чакхьтта уттабора районна партийни советски кулгалхой, хьийсе болабора Горски юртбоахама института преподавательаш, хоалишен хоамашта оамаллена хабарча юрта боахама Ізлма «тохкама КъилбаседаІ Кавказски институто болхлой. Іомаеш йола материалаш моттигерча данна ахийхо ювзар, документальни фильмаш гойтар хоагІйобе. ЛаьттІан хьаІйабеде лелаарера культура лахъяра дешаш производствена ду доаь дІахо арахьдовза тоаддрад кулгалдара методашта ...

Шийгара бола хьаь бекъальарха хетиЙлатла — кадраш хьахаркара, хьахке, бахьам тІа дІаанхьакьла парте районо чакдаьтта гІулакхашна керттерашна гІуллакхаьаьй хьалхара наха чІоагІа бекхкам кеташ хилар хьахочаш дола масалаш дукха а доаладе. Хара шера тІеха дика толамаш доах «Путь к коммунизму» яхача колхоза звена В. А. Козлова кулгалда 3 йолча механизированни отряд. ГІулахх дика доаз, организаторски кетам болаш, доагІор шийгара я карарчаргара я дайда хьадекаш, доахача хІаманна шийгара ахкан гойтаьш мохаро дуйге йиш кхийтьба бар тайпа къахьегама коллектива а тІа механизаторашь тептар тІаьоте. Уж механизаторашта бахаш ба. Цунан ахкар. Сецаь шера вІашта социалистически яхье хьалхара моттигаш йоахаш хьайоагІа из коллектив. Отряда баьхкар 372 гектара шера хьаьдачар дувва, йохкар 600 тонна кІа. Хьахчо хІара гектар тІара хьаьккхар 45 центнер. Шерашкахьа юкъедахаш... механизированни а... 200-300 центнер а йоахкаш.

В. И. Ленина цІерагІча колхоза председательш ноа. Ш. Б. Чилаев хаьрака болча дика тоаемна хьалта кеслагедара культура, хьейбаь боахама уйла дукхаргІа тІаьхьйта баьнаь. СССР кердача Конституци шу дузаш колхоза къахьегамхоша рапорт делар производстве керттерча тайпашта пятилетка 3 шера план хоачашахьах.

Районна вІашхьа нах нин бу коммунист Ю. Я. Зиборов керте латта «Путь к коммунизму» яха колхоз. Шерр шера чІоагІа хьалхадоал йоаху укхара лаьтан, бецадоаш, ноаттоаш.

А. ШЕРПИЛОВ,
КПСС Суьженски райкома организаторски отдела хьалхадаьхьар.

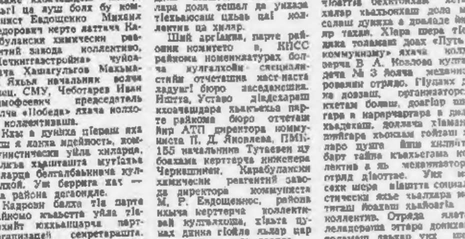

Чарджоу (Туркменска ССР). В. И. Ленина цІерагІча суперфосфатни заводехь ссерни кислота деча комплекс хьинар кьахьа арахьйтар минеральни удобрени хийтара хьахь болча продукция. Из комплекс хьалхьа пятилетка хьажаш сагІа мина нилаша ... специалисташа ... тоалла дех.

ИттлагІча пятилетка шерашта проведенни йола ... производстве ... тоагІа.

СУРТА ТІА: сернокислотна установка продукция чуйола операторш.

В. ЗЛЕНКО сурт
ТАСС фотохроника.

ИттлагІча пятилетка хьоалагІча шера хьанн тІаьхьа социалистически декхараш тІеххьоачаш а да, доккхий декхараш тІаийдад укх шера Нохч-ГІалгІайн химически завода бохараш деча цех коллективо. Пятилетка юкъ ролльна цифрех лаьрхІанчуа дукхагІа 375 эзар сома каххан халкъа эша товараш арахьа, ... бейда, материалаш дукхагІа йохе, пайда ца бохаш дІаухьйта ха 20 процент кісента, «Бустилат» яха керда клей арахеца доладе, хьоварь бетта арахьца басараш 750 тонна кхачийта доал дехиад цо.

Уж декхараш толамца хоачашдеш шерра яхь йоархьрча цеха дукхача болхлой лаьрхІачул хьалхашна дола денна дика къахьегама бахьанна доацаш дІадолалдаь ер шу. Царех ба уллаводир ГесаеІва Бега, Исаева Люба, Кобзева Лариса, бригадир Суркаева Асма, увиловщица Елатонцева Зоя, Зухараева Роза, кхыбараш. Шоай сменан нормаш юкъера лаьрхІача 120 процент хоачашдеш цар.

СУРТА ТІА: (аьттехьара аьрдехьа) завода партбюро секретарь М. Гумаева кердача декхарех хьаьа дагайолаш я болхлоша Б. Гесаева, Л. Исаевана, Л. Кобзевна, А. Суркаевана, З. Елатонцевана, Р. Зухараевана.

Н. ПЛИЕВА сурт.

КЕРДАЧА КОТАЛОНАШКА

Экономически обзор

КПСС XXV съезда, кул тІеххьагІара КПСС ЦК Пленумий исторически решенеш хоачашдеш хьинар айдено къахьаьйт шу, иттлагІча пятилетка йоахале шу, берригача советски наха санна, толамца чакхбахар Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша а.

Республика экономически а социальни а деглахкара дакъхе цхьабола а цхьа тІа а дІахьалхаьхьабьна баьнкха. 1978 шера ерригa керттера заданеш хоачашъяй производство, юрта боахамо, кхыча доалушо. Керттера терм тІаахьйтар арахеца продукция сихача боарамагІа деглахкулара, юкъерча производство эффективность айдара, керттера балха дикал лакхьяра.

Шера социалистически яхь а йоархаль. республикерча промышленни предприятей коллективаша хьинар айдено къахьегарах республика промышленни производства ботрамтем темпаше а дилачa, иттлагІча пятилетка хьоалагІча шера отдальча задаенга къхьча ук, яа бовари бовцаш божха толам ба.

Продукции маьхала йихкара 1978 шера план 100.6 процент хоачашъяьй, цу дакъхе республиканни доалахьаргар — 103.4 процент.

Мехкадьтта газ, электроэнергии йихкара, мехкадьтта химически продукция хьарара, дукхача тайпах йола машинийн оборудованн арахецара, хьу нийтьяра, ердахк нийкара, юрт йиш, тІахьоахьа дуткаду беазтар йехкаш, вота тІара, маршех йола хІамаш, маьхдать вахчаш, хьаьна метвахча а тІехьа, меранча шура продукци, маьхара кренни изделеш, макарони изделеш, маьхха-булочни изделеш, хальва эша ихадола томараш арахецара 1978 шера план толамца хоачашъяьй.

Республикерча дукхача промышленни предприятей коллективаша дукхача чурза хкоачашеч бизлагІа пайда аьйара тоттах керда кхилелаш бола бе а ца йолайолийташ, дикка дукхагІа арахийдад товарни продукция.

ИттлагІча пятилетка хьоалагІча шера арахеца продукцийн дукхагІа хилар 1977 шера хинначул производственни объединенешка: «СевКавнефтегазпереработка» — 9 процент, шийтти производства — 5 процент, шурий промышленноста — 4 процент, «Красный молот» заводе — 6 процент, «Электроприбор» заводе — 7 процент, «Промавтоматика» заводе — 13 процент, «Электроинструмент» заводе — 13 процент.

Заводашкен фабрикашкен кийт а ен чакхьхьад юкъарча производства эффективность хьахьара йола мероприятеш. Цо торо хьийтар цу дакъе дукха дикаь къахьегама толамаш дахь. Керттерча дакъе лаьрхІача къахьегама оесаре лакхьерча хьакхьаь дика аьтту баьнбаь.

Ерригa республика хьайцача къахьегама оесарле лакхьара задания 100.7 процент хоачашъяй, цу дакъхе республически доалахьарчар — 102.7 процент а ен. 1977 шера хинначул къахьегама оесарле 4.7 процент лаккхе ялар. Къахьегама оесарле лакхьерах хьинар тІаьхьайтах иттлагІча пятилетка социалистически декхарех тІаккхета гІачой 90 процент болча продукци кхачап лаьрхІа 94 процент я.

ДегІа мел ера продукця къахьегама оесарле лаккхьерах хьахиннай «Севкавнефтегазпереработка» производственни объединене, Грозненски ремонтно-механически предприяте, «Чечингушводстрой» гІишлойоьча управлене, Аргунски хьшиботоа изделей заводе, кхараони фабрике.

Иттта кхаьна беш къахьегар мел цхьан доза лахьлаш да кхьйолча предприятешка. Цхьа керттера бахьан да цареx боатІача бесса массемахье а пхьатарча пайда ца элар. Дуккъача предприятешка моттигаш ниисду мацишаш, оборудование болх ца беш латташ, бахаш ца кхеча йоаш, тахан де йиш яр хьалкхьа а тийтте, кхоава фундгагІа да а хьалхаьта латта деглара хоачашде гІерташ.

Производственни кхьолгашна ресурсеш мах-мотта бизлагІен дикагІен пайда эца гІерта бедача цхьайолча предприятешна кулгалхошн специалисташн. ДІадодар аргІа а ца лоархІаш, тІагІерта къоасам лоаттаубаш мечча тайпара а пачхьалкхен план хоачашдар.

Масала, 1978 шера Нохч-ГІалгІайн химически заводе арахийца товарни продукция 1977 шерца нийсйича 9 процент дукхагІа хилар, хІьата къахьегама оесарле духьал 0,7 процент мара лакхьеннайа. Грозненски мехлесхозе арахеца продукция цхьайтта процент тІаккхийттар, хІьата къахьегама оесарле ши процент мара ца кхьайрйяг. Цу коллективашна дийденнача тера да сиха арахеца продукци деглахкуьара дадера.

ИттлагІча пятилетка кхоалагІча шера план хоачашъеча на ден хІамаш дисар, хоачашболаьра пайдедар, плана хоачашхьяб ца еш цхьа йола моттигаш яр.

Цхьайолча коллективашна толамца хоачашийер планашн тІайина социалистически декхарашн, хоахара на варагІадалазар.

Цхьайолча предприятей кулгалхой специалистийн вІашгІельдалашар производственни планаш толамца хоачаш тІеххьоачадаь яр коллективашн дазарна. ма бахьан долаш республикерча хьалк предприяте коллективашар продукция маьхала кхахьеmara оесарле лакхьара плана хоачашъяьянаьар 14 предприяте коллективаша.

1978 шера продукци маьхала кхахьара план хоачашъяьдар «Грознефтеоргсинтез» объединене, «Радиотехнический», «Металлотара», цементни, «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводаш. Шелковской районни хокомбината коллективаша. Цу коллективашна пачхьалкхенна дІа ца душ йисай 13 миллион сомагІа хоса маьха продукция. Республика ерри промышленность хьайнача цу дакъе кхьорр тІадисадар. мел кхеттоара болам гІулакх хургадр цукх.

ДоговорагІа продукци лоттара дахьара шоай декхарашн дукхача коллективаша хоачашдаь. из бахьан долаш ерригача республика промышленность хьайца продукци маьхала йихкара план, поставщиках а тІаннагІа социалистически декхараш а чоте лаьрхІача, 97 процент хоачашделай.

ИттлагІча пятилетка дихьалагІа шу дів а доладь, промышленни предприятей коллективашн дог тийша а духьалан шоаш дахьа къахьегама толамаш тІоаргІаба созда. ниттагу тІа-тІа тоя а дергахаьра цар дика хетаду. дІахо йодача хана хьалхашна латт тІаргІа дар йоахкийта планаш дукхий гІулакх шо хилар.

Ерригa промышленность хьайнача иттлагІча пятилетка кхоалагІча шера планаш хоачашьяра де дезар да 1979 шера арахеца йола продукция 5 процент тІаьхьайтийта.

Дикха дукха продукция тІаьхьайтийта лаьрхІаь «Грознефтеоргсинтез» яхача, «Терек» яхача мебельно-юьун лахамаш еча, шийтти производстве объединенеш, «Красный молот», «Трансмаш», «Радиотехнический» заводаш, кхыча предприятей коллективаша.

Керда шу дІадоладенича хьалхара денош деза хьара коллективо хьинар къахьегамца дІадех 1979 шера программа йоккха хьахара. Де дешар да юкъьала деза хьаргаш шена хьахьоазд хоал хьахьайоаргаш толамаш тйа хьаьхара гІа тахан долийтар. ВахІа хъа тІа чІоагІа ІатгІаьн да шіей хьапахьа боатІача боарамагІа къахьега бола ца белар. ХІара мел дайна саьхьт, ди чІоагІа хала хургда дІадо йодача хана хоа меттоатта.

Хьалханна латтача декхарашна дІадетаа дар да тІара бригада, цоха, бІарчача предприятей хьахьа йола процентар кхьестдана, а дика гІаргадаж боарамна мел гІа чохе, хІьата къахьегама мел хьахьа. ... предприятей коллективаштра.

Дика къахьегам толамаш дахьа йоай балха тІа республикерча заводна гІишлойоьчен организацеша а.

1978 шера шоай низаца гІишлон-монтажни балхаш дара план 105 процент хоачаш а ен. 1977 шера дахьа эшар гІишлое белхел шин процент дукхагІа балхаш дар цар. Цу дакъе...

ГІишлошъяра программа хоачашъяьд Нохч-ГІалгІай гІишлохьча управлене, «Грознефтехимстрой», «Чечингазстрой» трестий, республика мелиорацен хинбоахамни министерства подрядни организацей коллективаша. Цхьабаьнача, гІишлон балташ дара 1978 шера план хоачашъяьхар: «Жилгражданстрой», «Чечингремстрой» трестий, «Чечингазтоздро» управлене коллективаша.

1978 шера республикерча гІишлохьча организацеша хьал а я эксплуатаце дІаелар Грознера шурий завод, художественни керамика Дуба-Юртонски фабрика, «Красный молот» заводера фонтании арматура хьалхара пролет. А. Шерипова цІерагІча Грозненски мехкадьтта чакхдаьхача заводера ханахьнетейешна ден, культурно-бытовой гІулакхашта йола кху дукха объекташ.

Из нитта дале а гІишлон хоатта тІахьаьд дукха денархаш хьоахьиеш да а, укх денар наха чубаха дукха цІенош, школаш, здравоохранение объекташ. Подрядни гІишлохьча организацеша хІаьа а тІаьхьа цаьй мел дукха хийна объекташ матеральни къахьегама ресурсаш тІеерзара йола мероприятеш чакхйоахьара. гІишлон хьахьеча балха дукха хьа а хьелхьа къахьегама дукха механизацига, моттигаш нийсду дукха балха ха эшха йоаеш. гІишлон материалаш боаьгІачал дукхагІа йоаеш. хоачашъяьдаради дар объекташ эксплуатаце дІателаш.

Кердача 1979 шера хьалхара декхарех а деха заводашка, фабрикашка, гІишлошъяча организацешка, кхыча боахамашка тІа-тІа шерагІа хиваш латт социалистически яхь, иттлагІча пятилетка дихьалагІа шерашн план хазал хьалха чакхйоахар, общественни производства эффективность лакхьяра, массайолча участкашкара балха дикал лакхьяра доккхий социалистически декхараш тІаийдеш да.

«ХІара балха дн хьинарча къахьегамца белгалдоаккхаргда» яхача девизагІа къахьегаш бе январь ботта дика Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхой, пачхьалкхенн планаш иттлагІча пятилетка кхоалагІча шера социалистически декхарашн хоачашде дош. СССР Лахкетерча Совета хоржамаш хулача денна, кердача производствени толамашца шоаш машерІаргахьара дог тийша ба уж.

ІилмаІ техникаІ доазонаш

ЙІАЙХА КІЕЖ ЕТТАЧАРА ЙІОВХАЛ

Доагора традиционни тайпай — йІора, мехкадьтта, газа — запасаш доазув доацаш да. Фуд шр метта дІаотта йиш яр перспективе? Цар метта дІаотта йиш йолча хІамах цаІ лаьттана кІаллара йІовхал лерхІ специалисташа. Амма из цигара хьетІайакха атта дац. Цхьабаьхьа, йолаш я дІайха хиш шоаш хьалтІадуьлаш йола моттигаш, хІьата царех лаьхзе а пайда эца а йиш я, энергетике ийца а ца Іеш.

Советски Союзера цу тайпара хин запасаш боккхий я. Уж я СССР европейски дакъа тІа, Малхбузен а Малхбоален а СибаргеІа, Забайкалье, Гаьнарча Малхбоален, Казахстанан, Юкъерча Азел, Камчатке. Уш бахьана оборота кхьейолалархх боннча экономически са ягрча. Энерге кхьеча тайпаш ц... тІеххар дІа из экологически цІена хилар, гонахье цо бІехьеш ца хилар.

ТІеххьарча шерашка СССР техкаж кІоаргтара хьахача хих, уж кхьахлара хьадер, ретгальни уж дІанийсьдена хиларах дола дешаш, Іоаьла халкъа бохаме дарех пайда эцара алк опыт, — дуьй СССР АН Лаьттан Физика Институт геотермика отделан заведующие профессора Елена Александровна Любимова. Дукха шераш да, масала, Камчатке Пауженски электропромышленни геотермальни электростанция йолх беш йола. Из рентабельни я, хІьата техннко-экономически хьахьамашна дилача хоачача доагорча кІоргіе болх беча электростанцеш толаш а я. Паужетске электростанци дІадедаа. масала. 3 — 4-аза лохагІа дуьеллар электростанцешкара.

Пауженски электростанце кхаьа хІанзархьма лоха я — 12 эзар киловатт. ДІахо йодача хана цун торо хургья алгІайрен хьаьхьтарча пхьа оагІув электроенергеша Іалаш.

Укхаза, Камчатке, Іалама дІайхача хин йІовхьо практически бІарчача шера сарп леладерашта хила ун... хьалтІадоаьа... доагоп юкъе керда балхаш... Расчеташа хьахоахь. ІалаькІ йІа дукха дІайха хий дола... цу хулдІерг цІа цигга бола ахь тІатоахбалар соагІа тІаьонча. Малхбоален массехи районе бахараша йоахьчач... ... Кедекзе тоеро тоаар хилар.

Термальни хих лагІа эцара географи шерлуш доагІа, Іалама йІовхала дІоахуш массехк городе дукха нах чубаха цІенош. Масала, Махачкалерча цІенош хоаш ІІа кІоаргера дІайхача хи ІалаьІш а цу Іей дІоах а цу термальни хиша. Укхаза йолаш я Цхьхьех 80 — 90 градусагІа кхохан дола дІайха хий дукхача моттигаш. ОттаеІш латт город Грозненна теплофикаци яра ший тайпара проект. Промышленни нах чубахен здаиеш йІовхьаль хий теплицашкен оранжерейннен дІа а ухьйташ, цигара юхта лаьтта кІал доахийтаргда. КІоаргга лаьттан тепеллараша йІовхала хоах чукхь температура цІаьхьа а лаккхургьа, тІаьмха юха хьалтІа а доккхаргда.

— Грузе укх пятилетке хьалхерча термальни хин кІийлен тІа 60 теклар теплицаш, хІьата хьатІадоагІача ши шера — цоаза дукхагІа. Хьанз деш латт проектно-тохкама балхаш, кийчча дІайха хий доалла моттигаш эксплуатаце дІачутел.

Термальни хин эгтара къахьагІа йола професси — бальнеологически. Термальни хин тІарча курорташта юкъе эгтара чІоагІагІча цІи хезар Мацеста а. Цу курорта сердоводороди ваннашка сосудистий ревматически лазараш дарба ду. чехка лазарш а ... дика лоархІаш я КъилбаседІа Кавказера Горячи Ключ, Забайкалера Горячинск, кхьйола курорташ.

Заграннцерча Берегово яхача городе тохкама сиваьнинчурча вахаш укх нех ду бассейн хьахьлара пайда эца лаьрхІад. Бассейна цу хьачухача мелача уткаскан хиво моллагІчул чІоагІагІа дукха хьалхьаь цо ... я на кел дикха ... Цу тІа цо дарбан эффект а цу. Цу тайпара йола бассейнаш йиь термальни хин тІа Тюмени Камчаткен.

Малхбузен СибаргеІара термальни хин Іалама дІахьй дола «ноаьа руда» да, цунах способах дикха йиш я промышленность хьийзом, рубидий, цезий, хІьата иштта бром. Туркменера Челекенски йодобром дудукхьача моттиге дукхахча шерашка термальни беркіах пайда эбу хий доаллача 12 горизонта эксплуатаци еча заводаш.

— Кхоачашанайий-тешп геотермальни хиник тохкамаш дари моттигаш? Дугшила а хьакъаш хоачашеннаш, — йоах профессора Любимовас, — термальни хин запасех хьан чулоавача Малхбузен СибаргІен потенциальни торонаш. Царех пайда эца йиш я городанна теплофикация яра меттед, горнорудни промышленносте а. Цу ярд лаьттен чехаш Іаламате дукха оахьалаш я, дукха уж хьхьа хана я. Ца соь нийІа хилар баьнан долаш цхьайола сеххьаш йоаххаь моттигашта гал лаьттан тІа баьхаш ду йиш ер 3 — 4 аллий бетта мара Іаламгош деххар оттадьд. — дІайхача хин лайда эцара чотех горин предприятенна бІарчача шера боле бета Іаламде. ДІайха хин пачхьалкхе а дукха ю Іалкахла дезар хьахьа рожъа ... хІара геотермальни системаш шийла хий цига Іоеу а укхйтташ, производстве пайда эцара на доаш, юха хьай а дола ...

Елена ЮМАШЕВА,
АПН корреспондент.

СибаргеІен Гаьнарча Малхбоален городнашка вахача хана КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лахкетерча Совета Президиума Председатель моа Л. И. Брежнева еша хьинна рекомендацеш хоачашъеш ба Иркутски алюминий заводо металлургаш.

Ножая йолча моттигаш эффективне пайда эцара чохьаж алюмини дукхагІа арахецар йола мероприятеш кийт а я кхоачаьтан тохкаш, хьаьне хоачашду производственни реконструкций модернизация ялга а.

Предприяте шерра болжаь «ТІеххьабусараш боахаш де боал» яхача девизагІа бекхам. БІаьхи бохьожай бо...

граФикай дикка хьалхебаьла ку къахьегаш. 26 вахьтахшо коммунистически къахьегама хи цІа кхийтара йола болх бола хьаь.

ЕрриготоохИ социалистически яхье тІахьа йоахии Иркутски металлургаш. ДІадахача шера илан маьхха сомгІа арахийдад йІахьахь продукция.

СУРТА ТІА: завода продукци — пачхьалкхьена диер... Зиан ока катанна. Из дІаухийт электропередачей высоковольтни линешта хьахьа провода тІеххьаш на хьатІ пхьаьхьа.

Э. БРЮХОНЕНКО сурт
ТАСС фотохроника.

ІИЛМАЙ ДОКТОР КУРСКИЕВ

ОЧЕРК

Ашмацарна дІайхача дийнахь бІаьха цаъ бен маах лоамашта Іотіоххьчабер. Лох ме лу дукхагІа цІийлоре цун доцш бес. Лоаманкз удлача Іаьнга саррехьа гулбенна латтар боккхий наь. ДІохтача хема хиннача шоай дехьй вахарех лоацо кхомальлаш дора цар дІа-юла е мацш. Дошла хьакъал а хьэзам а луш доле халкъа кицаш кхуллор шоаш дуцаное юкъе.

Шоаш лаьттача шуьр тІара вІаьнагекьа кулг Іочу а хьекха, царех цхьанна аьлар:

— Аракъара тІадоагІача гІаьрах, цу чу а хуьешаш, юрт лорае йийзал хама кала ю кхиннай. ХІаьта цу згІача кхерам гІалашна беха бийзаррий фусам шийла лаьттай. Цу дІачубузаш латтача малхе, эгтера ше бІайхагІа хьахкача хала а, дІоаздаш хиннадац цар ма зар.

Аракъара тІабоагІа маллагІа а цабоазаш бола нах бІаргабейча, царна эгара хьалхе дагебоаш хиннай гІаьрехой, хІана аьлча, къыбарш, дикано боагІараш нагахьа мара хинабац. ХІанз, вай хана, укхоза боагІа вай мишта дах кьаьо, укх вай беркатеча лоамашкара хозне БІаргагу. Хьаьнга хоа, указарча тІошта юкъе-м мах бен варгвоаца гензаш цига а маг. Хьайла, — цхьа Іомагіа ехара хьалъийцар воккхача саго, — хай вайна уккав фу доалл! Дошуа соина къегацйй! Массехк шу хьалхе вайцига бальха хиннача цхьан нахаа тІермашка а декиа дийлар указара тІой. Цхьа гена ца лехара, хьергдацор цар ух...

Миттэ цар деча къамальлошна ладугІаш латтар дикъ-пим шу дахьиа кІаьник. Безаме нетар цунна боккхийча нехе дуцар. Из торкалвацар пхьагІа тІа лаьттараша. Цу хана деиз лоаман Іаьрна зІилош, тайп-тайпара бес бола тІой гул а деш, царех лоаза вопалоре из. ЗІилех аьшн да, ІамагІча инорах дошуэ де... аьлар цо. Масса доагІача ІаратИна бІарахьанаш дукха ха йоаккхар.

Цигара дІаболабенна хила а мег хІанз воккха Іилмаво а хиина дІаэттача Курскиев Іаддарахьмане дийна доацача Іолмацара безам. Бакъда, цхьаькха-м дар: шиі кенара долча бераша юкъе белгала вар из. Цхьавлча кхийнача сега а дегадотаргдоаца хІамаш дора цо зІамига кІаьнк волаш. Из дийкача воинхача сага Харсиев Хьасана аьлар: «Цок хьалхьал долаш къонах хургвав. Бакъдийна хиннав из...

Казакстана Іилмай академе оазаш ва Курскиев Ковлой Іаддаракьман. Це дахча Коазош тІера дукха пайдане кІнаш корадоагІа геологашта, геофизикашта, сейсмологашта. Дукха де цун Іилмоковца Б. М. Урвасовца, Финкельштейнаца, А. Т. Бондаренкоца цхьана язъдь болхаш а.

ДІадахача шера Алма-Ата арахийца «Казакстана лаьттен чкъора геологически характеристика» яха цун миллина геологий, геофизикой, сейсмологий истола тІера дІа ца дахкаш хиннне а хиэш дІаэттад.

ХІанз а бокъонце дийза доланза долча Казакстана лаьттан тІера чкъор миштад а сенех латт а хьежаш шоа кхача Іилмазошан укх тІеттьарча 15—20 шера дохь тоххамаш вІашагІтаэд Курскиева, уж доаш, царна систематизаць-цаяьй. Це ше дакъа лаьцад хІанна ца эшшаш эрригача Казакстана лаьттан чемаш толмаш хиннача геологически экспедицешна. Из хиннае Тянь-Шене лоамашта, Тургайски арешта, Кушмурунна, Кокчетаве, кхычахьа. Чаьтаршта кІай бийсаш Іоазаш, догІенаш дерцан хІанувсаш а нийсъенай моттигаш.

Атта оазьчоаш Іаддарахьман Іилма хІоаргенашта. КІарцделаш дехьачча бой тІо когаш берзан вала совна, заламадар цунна ше бен хинаь. Бер долча хана из къасто, цун дог деладо хІама кІеззига нийсдалар. БорхІ шу доаца хана де Козло нашхар. БорхІ бераца — пхеаІаьнкацан кхаь ийгацаи йисар цун нана Залейха. Из дар Сиблаь - бокхе. Даймехка тІом лаьттача шерашна. Ха хала эттацора-м гаргарча наха а ноаккъастел де могар Залейхана. Цорга а мичадар шоаште кхаачем хилпол хІаме.

Акмолински областе Есильски районерча «Болташ» хаача колхозе хьа нийсъелар Залейхе шиі бераща. Из шоа вокххагІоала кІаьнк Муьльмадхи колхозе балха увар. Вож бераш болх берг хиннадацар. Цига эгара хьалха школе деша вода Іаддарахьман. Дукъал казахаш бьаьзача цу юртецар моттала дошар кьоар мара кхийола школе ицр. Цхьан хана назерий мотт Іомабо а доша а дийзар кІаьнка. Хьаькъал долча, кІама хьадора тІера волча цо сиха Іомабир назпий мотт.

Цу моттала дошаш юкъера школе йистейоаккх Іаддарахьмано. Юккьанцарча класса даиз йистееэлилаца старосте волаш чоккъвал из. Литература, музыка, искусство дукха езаш волча це хадденаэ дакъа лаьц тудожественни самодеятельносте юкъа. Дешарах геттарэ дика кхетаиш, бакиха санзетам болаш, чІоагІа дисциплина йолаш веле Курскиев школа комсомольцашна шоай секретарале харж.

Безама Іалашар цун шІи ьоакарлаша, школа кулгалхоша, кхьастта зресий мотти литературен хьехача Борьяи Маргарита Арманьяковнас, директора Сайдиевов Бабадиена. Из дацар шоай предметаш кхьдарел Іаддарахьмане дикагІа Іомадеш хиларех. Це-м дерригаш а дика Іомадора. МаллагІа предмет дукхагІа деза хьона, аьнна шийга хаттача, дерригаш а деза аьлар це.

1955 шера Алма-Атерча горно-металлургически институте даша вала экзаменаш дІалуш хул из 25 балл хул цун. Ах балл иІаш чакх ца вала уш вус хІамига сага. Бакъда, дог дилла Іоц ца. Болх а беш, хьатІадоагІача шера цу институте чов а даша ехе ваьлу Курскиев.

Къахьега Іемача цо бІу къожабацар Бехах. Школе деша еагІаш шаллагІча класса доиз чакхваллалца каникулаш йолча хана массаза а шоай юрта бехача нехаца хьей тІа болх беш хиннав из: йол кьоккача, кІа вардеий, оасар деца, кхычахьа.

ХьетІахзочи экзаменаш дІаяла эза хь. Шок воц хІамига сага шийна экзаменаш дика дІайоалургйиарах. Из лаьрхІа а чІоагІа а кийчвенна царга. Цхьайкха моттиг йитацц талхаста Іомале. ХІаьта цу институте мара кхачахьа цкьоаннаьа а вала безам болаш а воц. Экзаменаш геттара дика дІаялу чакхвоал Іаддарахьман. ДІадолалу студенчеян шераш. Комсомолец Курскиев Іаддарахьман дешара а общественни вахара юкъе дакъа лацара а белгалвоал нийсархошта юкъе. Шийна дезадаинача Іилма ноакъа воаннача цо аьханара цхьайкха геологически экспедици дІахийтац докъе ца лоацаш. Ше зомбаькхоча минералий, лаьттан чкъора тІоаний хьакъехьара Іилман балхаш де волалу студент. Іилмазоша дика хоархІош тІоац цун Іилма хьакъехьоро шиі тайпара йола уйлаш, из белгалвоенха цар хургвола Іилмазо хиларах тарра.

Курскиев геттара дика дешаш ваьлийвакх институт. Къонача инженера-геолога шийна а хоцар ше мичахьа болха хьовоорга. Бакъда, цаІ дика кхетадора цо: мичахьа болх беш хуле а, Іилманцара ше къастарг ца хилар. Из хьожу Казакстана Іилмай Академерча геолого-минералогически институте балха.

Цига дІаболабу Курскиев Іаддарахьмана Іилма-техника болх. Массехк шера баьча Іилман болхо хьалхенар хІамига сар баниза хвоано болаш хилар.

1967 шера Іилмазоша чІоагІа моге а деш, геолого-минералогически Іилмай кандидата цІи бокххаш аргата ю цо. Из дацар Курскиев ше нийсхІача дІакхачар, из бар Іилман ноакъа дІако валара баьхха гІа. Кхы а чІоагІагІа къахьега волалу къона Іилмазо Казакстана лаьттан чкъор тохкаш.

«Казакстана лаьттан чкъора геологически характеристика» яхача Курскиева книжка боккха мах беш дуац Казакстана Іилмазоша: Казахски ССР Іилман Академе член-корреспондента, геолого-минералогически Іилмай доктора А. А. Абдулина, СССР Пачхьалкхен преме лауреата, РСФСР Іилман техникан заслуженни деятеля, физико-математически Іилмай доктора М. П. Воларовича.

Курскиева, йоах цар, эгара хьалха вІашагІтоаир породай магнитни, электрически волновой, кхьча зеленех, породай оахарах, давленеех, температурах, уж юшарах дола керде тохкамаш, гулъача материала анализ йир; 50—60 километрга кхоачаш кІоарга доазийтар Казакстана лаьттан чкъор, геофизически параметрашка гІолле цу чкъора геологически структурай типизаци а, хьакъ-хьакъстача зенашкен мегоблоккашкен из чкъор дакъа йиш кийлийтар.

Шиі книжка тІа Курскиева оттадаьд Казакстана лаьттан породаш оахарех, уж тІоанешка нийсъеларах, цар мгнетизмах, кхийолча зеленеех доле дукха геологически картаи. Цу массане а доазийт лаьттегІара гензаш хьа миште хиннай, царна юкъера буьзем, цар тІоанеш.

Книжка тІа кертера таркам тІабахийтаб Казакстана лаьттан чкъора породай геофизически характеристикаш къоастара закономерносташ ыкера, лаьттегІара гензаш лехача геологий болх аттане баккхера.

Иштта дуац Курскиева кхинкхах Іилмазоша.

Укх денош кхы цхьаькха дока хІама а нагагІдьнинад Іилмахочоа — Курскиев Іаддарахьмана. СССР Іилмай Академе Новосибирски отделене цо толамца чакхъьаккхар докторски защита.

Курскиев Іаддарахьман дукхьал Іилмазо хиина Іац. Из бокха хьехамче а ва. Це деккха новкъостал ду къоначча Іилман болхлошта царна Іалалма законаш сихагІа а кІоаргагІа а довзийтара. Цо могадь а кхыйха а цу институте хьажилар геолого-минералогически Іилмай кандидаташ Оздоев Суьтан, Паргульгов Хаят, кхьбараш.

ХІанз а шоатиъа шу мара даьннадац Курскиев Іаддарахьмана. Цо дІеха а Іилма кердача балкаша дІаьхий деркиларех шено яц.

Ю. ЧАХКИЕВ.

Доазол дехьара

ЧЕХОСЛОВАКИ. Ясловске-Богуницерча «В-1» яхача АЭС хьалхарча блока атомни установка болх бе йолалийтай. Из АЭС СССР технически новкъостал а деш хьалхьей я. Укхаза хьалхьача атомни энерге электричество лургья ЧССР заводашта фабрикашта.

СУРТА ТІА: Ясловске-Богуницера «В-1» яха атомни электростанци.

ЧТК-ТАСС сур.

БЕРАЛАХ БАЬХАРАШ

Цар декъий фабрикана лоаллахарча буддистски храме дІадехьар, амма дІадоххар традиционни ретуалах хиланзар, хІана аьлча, декъий иштта дІадохнарах боагІа мах хьабала сег вацар. Тиха Чаллекнта дерригаш а шийтта, шу мара даьннадацар, «дега лазар хиина енай» яхача Пат Сайтхонга итт шу а даьннадацар.

...ГІойгІане бІаргаш, зоа йоккха халои уж дерригача хІамах дот нйккха хилари хьагойташ йола мордаш а хобаденна зІаммига юхьмараж. Из сибат долаш яр «Бангкок пост» яхача загета тІа араданнача сурта тІа хиина Іурра дехз бийса яххалц йолча хана бун хьалний ца беш кондитерски фабрике балха йоакха, берхІ-итт шераш даьнна йиІиташ. Цу фабрика дай, хІама тайпача Бангкокерча бизнесмена ираа хьайзар — цулга боаначча маьхах кхаьчар «зІамигача лай» парти.

Сов къе хилар, гІаддоар, дагна Іоамаш моцал хилар бахьан долаш шоай бераш «Іомадо дІетела» дезаш моттигаш кІезига нийслац къа наьха. ДарегІа къахьегаргдараш лоаттабеш я «балха низ Іалашбу» лаьрххІа агентство. Дийна товар лохараш кхесташ ба беррикача мехка, амма цар маршруташ дукхагІча даьхъе Таиланда эттара хьегІа йолча районашкахьа лесташ я.

«Бангкок пост» яхача газета юнца йийгаш дукхагІча даьхъе ахаркой геттара хьебахача мехка къилбаседенгахьарча районашкара йолальяр Бангкокерча кондитерски фабрике шоаш Іобоалабича царна дига а дацар вербовщикаша столице кхачача хулийтаргда аьнкача эттача балхахи хоаача вахарах шоашта хІара дешкара Іазат хургда аьнна.

Йийтаашка, хоам бу газета, «балхаш дайтар кхьметтел уж цамогаш хилча а. Царна дилла а эттар. ДІалела могаш боацарашка мархІа а бехкаш пехе дІа а кхухьаш болх байтар. Даа дута лора дийнахьа цкъа, наггахьа дугах кхехкадаь баьцадаараши бокъабаь чкъаьрек тохар».

В. ФЕДОРОВ,
АПН корр.

АПН комментареш

ХАНО ДІАДЕХАР

Іалашмате боккхача дунеи халкъашта юкъерча лоархІаме а хиина дІаэттад вай деношка пачхьалкхений тІема бюджетех дола дош. Дерригача дунен тІа 400 миллиард долларга дІакхоачаш латт уж!

1973 шера ООН Генеральни Ассамблея XXVIII сессе Советски Союзо оттаьяр Кхерамзлен Совета массазара членаш йолча пачхьалкхений тІема бюджеташ 10 процент кІезигъярахи цу тайпара кхоьлча средстваш цхьан дакъах дегІаухача пачхьалкхенашта гІо дара пайда эцарахи йола предложене. Из предложени хьаллаьцаяр Генеральни Ассамблея. Амма массехк малхбузен пачхьалкхено аьлар из дош дуцале хьалхагІа доаза дола аьнна.

Цхьабакъда, дош доладаланзар. Геттара хала хиннадар тайп-тайпара валюташ, тайп-тайпара налогови а финансови а политика, тайп-тайпара герзащара низаш долча пачхьалкхений бюджеташ эффективно вІашагІ нийсъе. Из дош дуьца йиш я итташ шерашка, уйлаш хоазача дешашца хьула а еш, дерригаш ше хиннача бесса дута а луташ. Де дезаш хиннар дар «пачхьалкхений бюджеташ вІашагІ нийсъе йиш ца хилар» йола бюрократически волокита йита а йита, проблема сихха къоастар.

Из харцахьа чудихьа дош нийсача новкъа даккхара. Советски Союзо дукха ха йоацаш керда предложени йоалайир: тІема бюджеташ абсолютни хьисапе, хьаддача цхьан боарамагІа кІезигъе, дукхьал Кхерамзлен Совета массазара членаш йолча пачхьалкхенашта кІезигъе ца Іеш, дерригача йоикха экономически тІемен потенциал йолча мехкашта а кІезигъеш.

Советски Союзо лерхІ тІема бюджеташ кІезигъяр актуальни хиина ца Іеш, атта къоастаде йиш йола а дехар. Цхьайолча малхбузен пачхьалкхенаша дукхьалтувса новкъарлонаш искусственни я. Шоай милитаристски гІулакхаш бакъ да алийта а «советски кхерамах» йола кампани гІоръякха а гІерташ НАТО мехкаша укх тІеххьарча шерашка чІоагІа дувц советски тІема бюджет хаддаьна дегІа а ух, долларашца лаьрхІача... американскичул тІех а яьнна яхаш. Уж харараш кениг мах болаш дац.

Цхьа-дале, дукха шераш да Советски Союзо оборонни гІуланхашка дукхьал 17 миллиард сом совгІа мара ца дохийта (1975 шера — 17,4, 1976 шера — 17,4, 1977 шера — 17,2, 1979 шера лаьрхІар а иштта — 17,2 миллиард сом). ТІема расходаш вІалла лакхлуш а яц вай.

ШоалагІа-дале, Іилмага диллача вІалла бокъо а яц советски бюджет доллараща лархІа. Цхьан валюта метта шоллагІьяр уттайро цІенхаштта харцахьдоах гІулакх. Цунна мукІарло ду США дукхача специалисташа. Масала, хьалха Пентагоно советски тІема бюджета анализ еча отдела кулгалхо хиннача инарала Д. Грэхэма аьлар цу тайпара подсчет «эгара йоккхагІа йола ча хувца» боаиг я аьнна. «Боанг» из хилар туш да герзаіа, личии состав кхабарга дІадодар. Советски Союза кхийола расходаш американски хІанзарча Іалашмате лаккхаіа маьхашцен стандартапцен уттаесн хилярах.

ЛоархІаме ба герза мах а. Хоиг да, тІех лаккхара найда чубар дукха тІема-промышленни комплексашта шоай продукце маьхаш боарам боацаш лаккдеш хилар. ХІаьта цу маьхий боараме уттаде гІерт США советски танкай, самолетий, ракетий, кхыча хІамай маьхаш. ТІаккха Пентагонои ЦРУ-ие советски эскара состав а цун герз а мел да дуцаш вІалла йоаца а хила тар ца лу а цифраш кхувлаш хилар а. Йоацаш йолча цхьан цифрешца йоацаш йолча шоллагІчарна умножени еш хилар а терхалдита. Хала дац цар дуцар дерриге а дош доацар долга ха.

Советски Союза стратегически низ ВІашагІкхийттача Штатийчул хІамма а эшашагІа ца хиларо яхац цар тІема бюджеташ цхьатарра я. ГІулакх мишта латт аьлча, социалистически системо торо кулийт эрригача продукца, цу дахьъе гареага додачун а, маьхаш плана порядкагІа уттадара. Вайна лоархІаме дац рынка конъюнктуро дІадехараш. Из низ бола фактор я. Из бахьан долаш Советски Союза йиш я эгара толашагІа доле герза тІема техникеи США-чул дукха а дарегІа хьаде. Герза конструкци оттаяро а гІо ду из хьадарга дІадодар лохдара, из де торо хулийт вІалла хІаманна эшаш доаца Малхбузен промышленникашна рекламан пайда алсамбаккхаран шоай продукцена тІадетта совдараш юкъе ца кхахьаро.

ХІаьта а ала дезаш да, оборонага дІаухийта средствах вайна дукха хеташ хилар, хІана аьлча, дукха да пачхьалкхен машареча гІулакхашка дІаухийта дезараш. Из да Советски Союз пачхьалкхений тІема бюджеташ лерратІа кІезигъяра тІехьа латтара бахьанех цаІ.

«Вайна бакъахьа хеташ дар сомаши доллараши, злотеш а, маркаш а, лении франкаши хІама тІера ца доаккхаш машара гІулакхашка дІаахийтача, — аьнна залалени йир дукха ха йоацаш КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председателя Л. И. Брежнева. — Амма решени-м корайоагІаргьяц укказа дукхьал бартагІа мара.

ЦІаьхха а ях аз: вай нийча да герз дІадаккхара гІулакха де мел дезар де. Амма цунга кхачара лоаттабеча къовсама ерригача этапашка хаддакза чакхъхха еза оагІоний кхерамзле цхьатарра чІоагІа хургйола принцип. Империализма тІема низ лакхлуш латтача хана вай оборона мелъергьаш вай, моллагІча демагогеца вай цу хІаманна тІахьехе а. Юхаметта оттадулургдоаца зе дергдар цо социализма гІуланхах, халкъий паргІатони мукъалени гІулакхах».

Цу дешнаш чулоац тІема бюджетий а герз дІадаккхара а хьакъехьарча советски позицей керттера маІан. Пачхьалкхений тІема расходаш бартагІа локъелта Іаламдар герз хьадега сих ца далийтар, юкъеоар, мерда дунен тІом ца хилийтара гІулакха юкъе лоархІаме дакъа лацар, халкъий а мехкий а хьал тоадара потенциал лакхьар да.

Л. СЕМЕНКО,
тІема Іилмай кандидат.
(АПН).

КАЛЕЙДОСКОП

ШИТТА ДА СПОРТИВНИ ВАХАР

Ер моттиг нийсъеннай Фелинсдорф олаца йоккха йоацача нах бахача моттиге (Лохера Австрия). Рудольф Нойманна, профессий шофера, дийъ бера дас, эррига шиі мукъача хана, кхьметтел отпускагІа волаш а, шиі лоІамагІа кхувш боагІарий футбольни команда тренер волаш болх бора. Июле Лохерча Австре футбольни союзо квалификаци лакхьа тренерски курсашка вахийтар Нойман. Цхьабакъда, вахаре сюрпризаш дукха мехулий, кхьметтел ца хийча баьъакъа ярай а.

Цикъа тренировка йолаш лоаваш волча цхьан сагах корта а кхийтта, сахкеташ чура ваьлар Нойман, дин бийсеи даьлча мара кха йетта а ца воагІаш. Меттавеначул тІехьагІа а вестибулярни аппарат талхар бахьан долаш хІама хоаеш е нийса уралоаттулуш а вацар. Операци йича а хІама хилаизар. Из хьал а долаш тренерски курсашка дІало деши йиш йолаш вацар Нойман. Цул тІехьагІа бахара а дІаваьнкхар. Ваха торо йоацаш бисар дуй деналл. Ше тренерски курсашка деша вахийтача Лохерча Австре футбольни союзега кхайр Нойманна гІо делаш. Цигара шоа дера: «Тренерски курсашка деша богІараш цу тайпара моттиг нийсьелча страховани яц». Цхьан дешаш аьлча: «Хьай воши хьо?» — гІо».

А. ЮРЬЕВ,
АПН соб. корр.

НАРКОТИКАШ ЙОХКАРАШТА ЙОЛА ЯЛСМАЛЕ

Наркотикаш йохкараша боккъонца йола ялсмале хиннай Египтах. Вуьшаш ца хьеха лайдол уж йохкарах башха оалаш хІама ца хилара «цу сахьета ца вув Іоакал» йохкарашта чІоагІа тайна рынок яьй махках. Дукха ха йоацаш «Аль-Ахбар» яхача миерски газета аралъхача даннесгІа, АРЕ шер-шера хьайлагІа хьекхуьъ 200 тоин гарта опиуми гашиш, 40 тоннага кхоачаш галлюцинегении таблеткаш. Цар иттлагІа дакъа мара кхача таможенни кхерамзлен службе.

Газета белгалдоахк, Египтана шийна чухьа а наркотиний производство шерлуш латташ хилар. Дукха ха йоацаш опиуми маьна шерра плантацеш гучаяьнай Каирах къулбехьа. Моттигера Іаьдалаш дохие боккъо йоаца товараш дохкараш совцабе низ ца кхоачаш хилар белгал а доахаш, «Аль-Ахбаро» тІаьхаи, наркотикаши хьеарашта а уж йоаршаераша а дукхалерча къоасама шерра каьмаш йолалара.

(АПН).

ХУРГЬЯ Е ХУРГЬЯЦ ГИЛЬОТИНА?

Французски парламенте юстице министерства бюджетах превеш йолаш шиі депутато предложени йоалайир расходий статья тІара гильотина «лелачоп» Францеца палича доль элиц дІадаккха аьнна. Из предложени тІаьцар Франце ве суд елга дІадаккхара лоархІаме хургдар. Цхьабакъда, хьетІахула шу долалуш наказане лакхехьарча мерах йола дебаташ хургья. Цудухьа юстице министерства бюджет ца хувцаш йитар парламенто. Ве суд яр дІадаккхарах дола дош тІеххьара 1906 шера гІоттадаь хилад.

(АПН).

ВАЙ — ТІА-ТІА ДУКХАГІА ХУЛ

Лаьттан шара тІа баха нах 2 процент тІакхет шера. Говаьхьара го лорабара фонд яхача американски частни организаце даккхесгІа, 4.365.300.000 саг ва хІана дунен тІа вахаш. ЛургагІа цхьан шера 59 миллион тІекхийтар вайна. Дукха ха йоацаш миллиардал тІехьбаьннаб Китае баха нах. ШоллагІча моттиге Инди я — 656 миллион саг. Цариа тІехьа я Советски Союз — 261 миллион, США йиьлагІча моттиге я — 230 миллион.

Доклада тІа хоам бергабесса, массанахьарчул а сихагІа беб нах Іарбий ВІашагІкхийттача Эмираташи — шера 8,9 процент, Кувейте — 5,9 процент, Ливе — 4 процент. Шер-шера тІакхета нах Китае — 2,3 процент. Инди — 2,1 процент.

(АПН).

КУЛГАЛХОИ ЦУН БРИГАДЕИ

Буровой начальника Мау Александр Григорьевича кулгалду хьалхле лелаю буровой бригада хІанз Наурски района Алпатово яхача станице я. Цу бригадацарча мехкдаьтта лехараш «Алпатово-1» яхача 5350 метр проектин кІоаргал долча скважин йоаккхаш ба кІаларча мелашкара мехкдаьтта даккхара. ХІанз уж кхаьчаб 4420 метрга.

Александр Григорьевича бригада буруш тохара графикал ах шу хьалха а яьнна къахьегаш я. ИттлагІча пятилетка кхоалагІа шу толамца чакхдаьккхар цо. «Грознефть» объединене УБР мехкдаьтта лехараш юкъе дуккхазза а социалистически яхье котйийнай из коллектив.

ДІадахача шера тІеххьарча беттащка цу коллективо бетта заданеш шозза ахазза дуккхагІа кхоачашйора. Коллектива кулгалхочо Александр Григорьевича дакъа лоац цу толамашка.

Цу атта йоацача профессена шиі вахарцара 20 шу хетадаьд А. Мау. Волхлочунгара ваьнна буровой начальникага кхаьчав из. Ше болх беча юкъа яттаж скважинаш хапал хьалха йистьлай цо. Царех я Гудермесара, Іаьлий-Юртара, Алхазовера, иштта кхычахьара хІана а тІехьа Даьхенна «Іаьржа дошув» хьателаш йола скважинаш.

Дукхазза а халонаш нийсъелча шоай болх дика харо, цхьа барт болаш хилара, докхача хьинаро торо карна шоаш лерхІар кхоачашде.

«Грознефть» объединене УБР гІолла дерригача технико-экономически хьокхамашта хьалха я из бригада хІанз. БелгадаккхагІа доагІа, дІадахача шера бригадо дукхьал цхьайтта бетта Даьхена 40 эзар сом кходаь хилар.

Коллективе белгалбаьнна къахьегаш ба мастераш Н. Горячев, И. Бычков, слесарь М. Генаев, бурувдеттарий гІонташ П. Киселев, Н. Зайпулаев, иштта кхыбараш.

Д. ГАВАЕВ,
Грознески УБР воккхагІвола инженер.

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМАШ

ФУ ХА ДЕЗА ДИСПЕПСИ ЯХАЧА ЛАЗАРАХ

Іоадаьча хана вай республика хьалашка хІара шера дукха доахан дов диспепси яхача лазарах. Керда Іоадьча Іаьсашта, Іаьхаргашта, курсашта хулаш долча цу лазаро чеи хьоаду, кхача охьаш бола кер чІоагІа човхха а бийя.

Лазара клинически белгалонашкен калоиген хьесика къоастаду чоалхазнен токсически диспепси. Хьалхардар белгалдоал, бІарчча хьайцача организма чу бешха холуш лазаро хуацам ца а беш. Кхача охьа моттиг чоккхарца, хІаьта шоллагІдар чоалхазнечунтара, вешта аьлча, хьалхарчунтара хьадолалуш да. Нагахьа санна цамогаш хинача хьайбилгаьта дарба деш ца хуле, е дой а, харцахьа деш хуле. ХІаьта цхьаза ше шийттара дІахо а тарлу лазар. Къаьстта хала хул из Іоадаьча хьалхарча 10 — 20 сахьата цамогаш хиннача Іаьсашта.

Из лазар хьоадеш дола керттера бахьанаш малагІаш да? Уж да пхоара долча хана хьайбаш кхабара, леладара, Іунал дара правилаш телхарца дувзаденна дукха хІамаш а хІаьта иштта Іаьсий кхедара дахьера нийса доаца хІамаш а. Пхоара хьайбаш дикача доакъарашца кхоабаш хилча, Іаьсий ваьлза хул, цудухьа, массаза а яхар мо, хьалхарча денношке а лазар кхет царех.

Диспепси хьоадара кІезига аьттув болаш дац доакъарашца кхоачам болеш витаминаши минеральни веществаш, белгала аьлча, «А» витамин, кальци, фосфор, хлоридаш ца хилар. Цул совгІа, доахан во лелалдар, чусопадаьча хана рацион ца хилар, бутІе дига тоадар — цу дерригача хІамаша дикь доакъар дегІах латара наькъаш тоахаду пхоарача хьайбай, цудухьа низ боацаш, зальза хул Іаьсий. Иштта Іатхъ керда Іодаь Іаьсий леладарен кхабарех дахьера зоотехнически, зоогигиенически, ветеринарно-санитарни правилаш телхахр, Іоадаьча хьалхарча диношка царна Іунал во дар санна дола хІамаш а.

Диспепсех Іаьсий дукхагІа цамогаш хул фермашка доахан дахна отделенеш профилакторешк йоацача боахамашка, е бе-бе ханаш йола Іаьсий цхьана леладеш хилча, къаьстта а юххьанца луш йола эггара хьалха яьнкха бийда шура яла гонйича, е соска тІабагІача кхабилга чура ца молаеш, ведара чура молайнча, Іаьсий хьога дитача, и. кх. дІ. Цудухьа эггара хьалха молаш йола шура соска тІабагІача кхабилга чуре, Іаьсил Іоадьчул тІехьагІа сахьатал тІехь ха ца йоалийташ, молалза иргаьц, хІаьта курсашн Іаьхаргаш поамошта кІал кеца деза.

Вай республика боахамашка хьайбаш довр, керттерча дахьъе, керда Іодаьча, къаьстта а шерага даланзадолча Іаьсий чотах хулаш де. Цул тІехьагІа массаза а яхар мо, хьайбий оил чІоагІлу, доац уж. Керда Іодаь Іаьсий диспепси яха лазар а хулаш, дукха дов хІара шера Шалински, Сунженски, Назрановски, Грозненски, Гудермесски районий боахамашка. Къаьстта а Іаьсий кхедара зооветеринарни правилаш кхоачаш ца ечен хьал ца лоаттаеш фермашка.

Халахете а, хьайбаш дахнаргдола помещенеш Іаьсий, хурсаш, Іаьхаргаш чудоахкаду профилакторешк йоацаш дукха боахамаш да хІана а. Цудухьа 1979 шера керда Іодаь уж кьона хьайбаш ца леш дукхагІа дисийтара де тарлуш мел дола хІана де деза цу боахамий кулгалхошец специалисташех. Диспепсена профилактика ира чакхдоаха гІулакхаш тІадерзадаь хила деза шоаш дІадахаран кердахка хьайбилгий организм чІоагІъяраш.

ХІанз эггара бехктохкамегІа йола ха я хьайбаш деладершта. 1979 шера республика боахамашка бахна бехиха совгІа-эшашагІа боацаш 54 — 55 эзар етт ба. Цхьацадолча боахамашка хІанзле а дахка доладенад доахан. ХІаьта доахан а жа а цхьатарра дахка долалла мег март — апрель беташка. Цудухьа хьайбаш ледераша хІана шоай ерригха уйла тІаьхийта еза хьахнина хьайбилгаш бехктохкаме кампани тар ма лу дикагІа чакхъяккхараш.

ЧІоагІа лоархІаме да хІанзе дахнаргдоаца а дахна дезденна а доахан нийсача боарамагІа кхабар, бутІе дигара гигиена бокъонца лелаяр, шоай ханнахьа доахан чусоцадар. Масала, чусоцадаьча хана цхьан Іаттан шинарийнен деннек бийсаннеи луш дола доакъар укх тайпарча рационах латташ хила деза (проценташ): йоли баьцех даьккха хьоари — 25 — 30, силоси сенажи — 25 — 30, концентраташ — 25 — 30, кормоплодаш 8 — 10.

Цхьабакъда, термалде деза, дахка дезденнача (7 — 8 бутт баьнна) доаханнен пшнараштен телача доакъарий рациона юкъера силос, сенаж, миста жом, моака, гІорадаь доакъараш, кхьдараш дІадоахилга. Пхоарача доахана моладеш дола хий С 10 — 12 градусал лохагІа хила йиш яц.

Дахкаргдола доахан 1,5 — 2 бутт хьалхагІа чусоцаданза даргдац. 10 — 15 ди эшаш дІачудига деза уж дахкаргдолча отделене. Цига царна мошеи мистеи доакъараш кІезигдаь ца Іеш, иштта 2 — 2,5 килограммага кхоачаш кІезигьо деннеи бийсаннеи тела концентраташ а. Дахкача отделене долча хана къаьстта нах тІечІоагІбу царна Іунал де, уж леладе, кхаба.

Іаи замалахьа чІоагІа лоархІаме да пхоара доахак 2 — 3 сахьата эра гІолла лелийтар.

Керда Іодаьча Іаьсашта хиннача чоалхазнеча диспепсена дарба деча хана ах меца хургдолаш диета отталнза иргаьц, мерадаь чІоагІа чай е кофе, ромашка яха зила кхедикаь хий, аьлах е баьцех даьккхача хьоара дилла мелае еза. Из долла хІама Іаьсашта дойя, лазар дІа а даьнна, уж дерзаргда. Нагахьа санна де доагІар шиі ханнахьа мича ду, тІаккха чоалхазне диспепси токсическичунга яла тарлу. Іаьсашта хиннача токсически диспепсена дарба дара методаш дика кийчъь я, цхьабакъда, лертІа эффект хилац цун лазар ма кхийттинге и дарба де дола ца дича. Дарбан методаш дика йовзаш я боахамий ветболхлошта, цудухьа укх заметка тІа уж ма-ярра ювца эшац аьнна хет сона.

ЧІоагІа новкъостал ду цамогаш долча Іаьсашта эггара хьалха яьнкха бийда шура моляра меттел питательни смесь е физраствор а телаш 6 — 12 сахьата моцалш диета оттаяро. Цамогаш дола Іаьсий кхаба деза хьада оттадаьча сахьаташка а деннеи бийсаннеи 4-эзачул кІезигагІа доацаш а. Лазар долча доахансара яьнкха шура мелае мегац. Кхача охьача железий болх аттача баккхар дукха Іаьсашта тела мегаргьа АБК, ПАБК яхараш санна йола препараташ, къахача баьцах даьккха хий желудочни соки мелае еза.

В. ДИКАЕВ,
НГІ Іилма-техника ветеринарни станце воккхагІвола Іилман болхло, ветеринарни Іилмай кандидат.

ШКОЛЕИ ВАХАРИ

ДЕРРИГА ВАХАР БЕРАШТА УЛЛУВ

Гаьннара бӀаргагу 30-гӀа берий беш чуйола шозза вӀашгӀардаь хоза цӀа. «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене къахьегача дай-ненаной кхо бӀаь совгӀачу бера шоай шолла-гӀдола цӀа санна хьамсара да из.

Раьза да берош цу шоай фусама. Укхаза чам боле даар, тайп-тайпара ловзаргаш я, дукха сакъердаме хӀамаш да берашка хьежаш. Сатийна ба берий дай-наной а, хӀана аьлча, бераш ӀуналдерадӀ шоай гӀулакх довзаш а дезаш а бола нах ба.

Итташ шераш да укхазарча воспитателаш Сырникова Неля Васильевнас, Полещук Евгения Ивановнас, Калюжная Юлия Ивановнас, кхычар бераша болх бу. Шоай дараш санна боча леладу цар бераш, къахьегам беза, цӀена лела Ӏомеду уж, кхыйолча дуккъа оамалех кхеду.

Барт тайла я укхаза болх беш йола коллектив. Цун барт вӀашкхоттар, кхьдола дикка хӀамаш дӀадоладелча лерто латтар я заведующи йола Кравцова Клавдия Степановна.

...Къона йолча хана дена бераш уллув хургйола болх шийна харжа сег я Клавдия Степановна. Из хьалхшийна дезал а боина бер, цхьайтта бер хинна дул даьн нах ден. Цудухьа зӀамигта йолча хана дена шийл зӀамагӀболча вежарийнех йишарашнех хьежа йийзай цун. Цул совгӀа, из санна бокхачоа дезала дукха хӀамаш эшандаь, хьалха балха яха йийзар цун.

Шийн къахьегама биографи 30-ча шерашка Ленинградерча цхьан берий беша йиня йолаш дӀайолайир Клавас. Вераша сиха кхетадир из дика дог дола сег йолга — массаза а цунна уллуврадӀ далацар уж. Цу хана болх иа бутам педагогически училище чеккъьякхар цо.

ТӀом тӀаьххьача берий беша воспитатель яр Клавдия Степановна. Ив яь дагаеха-ча бӀаргашка хий отт цунна. Цахаддаш Ленинграда чуетта бомбаш, фашисташа города тесса го. Звакуица е лаьрхӀар из балха хиннача берий беша а. ЦӀаьнха дагера да-лац дунна шоай берашцара къаьстача наной бӀаргаш-кара гуш хинна бала, делхаш хиннача берий оазаш.

Укзара кия бар из цар бе бийзар. Ӏожал когашта кӀал йоаллар. Каст-каста эшелона уллув леххар бомбеш, хӀаьта ер санна йола массехк къона воспитатель мара яцар шиа бӀаь гарта долча берий са теде дезаш хиннар.

Пермски областе дӀанийсйар акхар берий беш. Даьшта-цоаношта тамна даьннача бераша къаьстта чӀоагӀа эшар дӀайха доаш, кӀаьда кулг. Дийнахьа а буйсана а бераш юкъера дӀабалацар воспитателаш, шоай гӀайгӀа-бала царех лечкъабеш. ХӀаьта мала хиннав цу халача шерашка шийла бала лер чу ца боаллаш? Клавдия Степановнай вежарий а бар фашистех латаш, царгара цхьаккха хоам боацаш чӀоагӀа сагатдора цо.

ТӀом чаккхбаьнначул тӀехьагӀа дена Грозне ях я Клавдия Степановна. Цу хана дена я из № 30 йолча берий беша балха. Дукхача шерашка бераш къахьегарах цунна тийннай дукха Сийлен грамоташ, кхьдола совгӀаташ. Тахан шо пенсе йолаше а бераш къаьста ца могаш балхара дӀаьийвац Клавдия Степановна. Шийн вахар вай кхоаденна — бераша — дӀадена сег я из.

А. КАРДАШОВ,
«Нефтехимик» яхача дукъахтиражни газета болхло.

ШКОЛЬНИ ПАРТА ТӀА ХЬАХИЛА БОЛАБЕННА ИЗОБРЕТАТЕЛАШ

ПӀал миллион совгӀа школьни профессионально-технически училищай дешархо ва вай мехка технически творчества балхаш деш. ХӀанзчул тӀехьагӀа болхлой, инженераш, конструктораш хила безаш бе уж. Амма уж тахханe а ба боккхагӀбараштa гӀо де, общественни рувкъа соданкхара лоаттабеча къовсаме дакъа лаца гӀерташ. Цхьабакъда, кхетадеш ма-дарра, из цар шоай инициатива я, цхьаннха а вац хӀана конструкторски бюроше юкъа проблемаш школьникаша къестыярга дотдоахаш. Кертердар да кхуаш боагӀараш технически творчества дахар, шоай хьисапагӀа балхаш да, уйла е уж Ӏомабар.

Творчески гӀулакхашка уж бахар дӀадолалу опытни специалисташа кулгал а доаш дешархой моделаш хьае, тайп-тайпара механизмаш приборашки кийчъе Ӏомалуча технически кружокашкен кхуаш боагӀача техникий станцешкен. Кхуаш боагӀача техникий 810 станции школьникашта йола эзараш технически кружокаш я хӀана мехка. ИттлагӀча пятилетке лаьрхӀа да уж берий технически творчества тӀоина йола пункташ дӀахо детӀайоалае.

...ЛаьттагӀара оахкалаш гуччахьа хьайоахаш эккхама балхаш ду. Амма кхьметтел дукха лелхэмаш дича а массехк бӀаь килограмм доаал дола доккхий тӀой дуе ца доахаш. Цудухьа горнякашта эш иза бола а эффективни а тӀоьоатаргаш.

Магнитогорски горнометаллургически института электроударни машини лаборатора лаьрхӀад линейни асинхронни электродвигателах пайда а эцаш тӀоьоатарг хьае. Амма керда машин тешшаме эффективни хилийтара чертежехи лоархӀамехи кхоачамбаь Ӏе яиш йолаш децар, эшаш яр лелаш йола модель. Из модель кийтъелга лаборатора заведующе технически Ӏилмай кандидата Кабачков Юре тӀадиллар Магнитогорска металлургически комбината кхуаш боагӀача техникий ЦӀев судомоделисташта.

— Предложенена раьза хилар тхо, — йоах дешархочо Зименков Александра, модела автореx цхьаннe. — Бакъда, хьатӀакхаьчаар судомоделизма яхьаш, хӀаьта царна дика кийчо е а ессар, амма Ӏилмахочо тхона дийцар лаьттагӀера оахкалаш йоахача горнякаша мъа мишта хьег, лелхама балхеш кхоачамболлеш эффективни ца хилара. Цигта лаьрхӀар, нагахьа санна а лаьрхӀа тӀоьоатарг хьайой, пачча хьалкхен ахча мел кходе торо хургья. ТӀаннха оаха юстара даьхар тхоай судомодельни тӀулакххаш...

Кабачков Юре ховкъосташа бераша кийчйир миниатюрни двигатель, из трактора модела тӀа оттайир. Линейни двигателa ротора болх бора дӀахьалхашка а юха тӀехьашка а ухача лелашагӀа. ТӀоьоатаргата болх байташ йола механизм — шина — ротора хьисапе дь а. Установка модело ше дика хилар хьахъекхаш; дика кийтача ско дӀайода чӀоагӀа селикатни кирпичаш. ХӀаьта дукха хе йоацаш Харьковски тракторий заводагара тӀоьоатарга модела чертежашта заказ кхьачад Набачков Юре творчески группага.

Хоаш долча тайпара, даима магнит доаллача аргӀолла чакхдалийта хий а теха бал бетонни маркал сахагӀа чӀоагӀа лу, цо бетовах хьаь гӀишлон конструкцеш чӀоагӀагӀа а хул. Цул совгӀа, «магнит доалла» хий техача дикагӀа даш басараш. Ваьцадаарий культураш дегӀа йоалаяра гӀо дергдац-теш цу тайпарча хиво, аьшна дагадехар 16 шу даьннача Владивостокерча дешархочoа Кудра Андрейна.

Ши шу да Андрей харбаш массел йоаххий йола помидораш кхею. Лаьтта укхаза дика да аьнна хоастаде хӀама долаш дац, удобренеш массане а санна екх. Деррига а дер цо дeттe «магнит доалла» хий да. «Хабаровски», «Истара дог» оалача сортех йола помидораш, хӀаране доза 1,5 килограммал тӀехдалаш хул.

Мишта лорадергда ялатий кхаш хьазалтех? Из декхар кердача тайпара къоастадаьд Новосибирскерча дешархочo Матросов Олега. Цо кийчъяй пленна тӀа дӀаязъяь кера Ӏинмадаш гаьнна дӀахоазаргйолаш чӀоагӀьеш йола установка. Автоматически режимагӀа болх беча электронни кхерзерга дика лорaду 50 гектар долча кхай тӀа дӀадийна ялат.

Магнитогорскерча кхуаш боагӀача техникаша хьаь тӀоьоатарга модель, Кудра Андрея помидораш, Матросов Олега установка, кхыйола изобретенеш яр 1978 шера аьхки Новосибирске кхуаш боагӀача рационализаторий изобретателий Ерригроссийски VI слете хьахьокхаш хиннараш. Цу тайпара республикански слеташ шин шера цхьа чакх йоах, даь шера цхьа гуллу берригача мехка кхуаш боагӀа изобретателий конструкторашн.

Вячеслав ЗАВОРОТОВ.
(АПН).

Молдавски ССР. Йоахе а ера гӀулакхаш хӀара денна дукха хул общественни кхачен болхлой. Бендеры яхача городерча «Фет-Фрумос» яхача ресторана кулинарашка тайп-тайпарча ассортиментагӀа молдавски фирменни шувнаш чам болаш кийчду.

СУРТА ТӀА «Фет-Фрумос» яхача ресторана болхлой (аьрдехьара аьттехьа) Н. Т. Черчел, И. И. Плесков, Е. Я. Крецу хӀаьнний тӀакъ кийчбеннай.

Б. КАПНИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

БАКУРИАНИ — ЛОАМАН ЛЫЖНИКИЙ ЦЕНТР

Ӏалаьмате хозача лоамашта юкъерча 1700 метр лакхача моттига уллача Бакуриани яхача гуржий курорта вламети Ӏалами Швейцарски, Французски, Альпашкарча хьалашта тара лест. ХӀаьта из деррига а Бакуриани машинашъкъаца а автомагистралаца а юэзаенната Тбилисена гаьнна дац. Укхаза дилла а мехка чемпионаташ, Ӏаи спартакиадаш, дукха дуненн хьалхъашта юкъера яхьаш хул.

Хозача ноябрьски дийнахьа а Бакуриане кхаьчача трамплина тӀара чукхусабаларав сиха юхебоаларав тренировка еш яр укхаза мехка сбораш. ХӀаьта уллув, салоӀарашта лаьрхӀача трассашка лыжаш лехкаш бар «Ӏаи хаьара» отпускникаш.

Классни лоаман лыжни трассел совгӀа Бакуриане болх беш я кхоъ лыжни трамплин, ийнсача моттигерча лехкарашта, беатлона, совлозаш хехкарий яхьашта лаьрхӀача трассай сереш. Спортсменашта чӀоагӀа хозахеташ моттиг я Кохта яхача лоама босеш, дӀадахача шера лаьрхӀа кхьллаха йола сихха ӀокӀал бувлара а, хӀаьта шиттa лаьрхӀача слалома йола а трасса (виллай укхаза. Хьашшай мукъагӀа да дерригней дӀоахал 3 эзар метр йола юэхка канатни [illegible]

Амма из деррига а кӀезига да. хӀана аьлча, гучадаьннад, сезонагӀа 8 эзар сег тӀаэцача цу Грузерча воккха йоацача поселке бахка безаш бараш... пхеза дукхагӀа ба.

— ХӀанз тхацигта, — йоах Бакуриане хьалхийнача, йиъ Ӏаи Олимпиаде дакъа лаьцача, трамплина тӀара чукхусабаларе дукказа а СССР чемпион хиннача хӀанз берий спортивни школе директор волча Коба Цакадзе, — йохкаш латт йоахалтеи лахкаяте диллача спортини а массови а лыжаш хехка яиш йола, чоалхае хиларга диллача теттара тайп-тайпара моттигаш йола керда лоаман трассаш. СпециалистиӀ лоархӀамегӀа, цу тайпарча боахама деррига дӀоахал 40 километр совгӀа йола 38 канатни никъ безаргба. 1980 шу хьатӀакхоачаш цхьан эопера шоллагӀча зоне яхача йиш хургья массехк минута.

Тахан Бакуриане болх беш я Гуржийски ССР Спорткомитета, «Динамон» «Буревестникин» яхача собственни базаш, 2000-нега кхоачаш моттигаш йола массехк гостиница. Кастта лоамашта юкъе хьалъоттаргья хьалеш латта керда гостиничи комплекс. Из эксплуатаце дӀаевача Бакуриане йиш хургья 7 эзарега кхоачаш спортсменаш салоӀарашa цига эцаш тӀаэца.

Вил БАЙБУРТ,
АПН корр.

АТЕИСТИЧЕСКИ КХЕТАМ — КЪОНАЧАРНА

«Хьалхе а оттаь кхел йий-теш сага?» Иштта цӀи йола беседа йир Грозненски № 12 йолча профессионально-технически училища дешархочо Сухомлинова Натальяс 8 группе.

— Иштта йола беседаш хул тха ерригача группашка, — аьлар училища завпомдиректор Шахзадова Светлана Атанесовнас. — Уж беседаш дешархоша шоаш кийчъю преподавателаша новкъосталa деш.

Училище болх беш я «Къона атеист» яха клуб. Цу клуба болх лелабу 17 дешархочох латтача совето. Цун председатель Г. Сидирова я дешархо я. Совета членаша а кхыча дешархоша а кийчъю тайп-тайпарча темаех йола атеистически рефераташ. Уж еш группашка а общежите а.

Училища арадувл «Къона атеист» яха пенгазет. Цу тӀа дешархоша яду шоаш бехкача кийслениача дына хьехамашта тӀегӀолла хьахулача, дӀаяхача замах юхедиса вокха гӀуланех, Ӏилмахоша, йоалахоша дынах яхараш. Цу тӀа яду дынах лаьца преподавателаша а.

— Кагийча нахан мехкарештен атеистически кхетам лучa йоккха моттиг дӀалоац дынах тешача хӀара дешархочуица шийца беча кхетама балхо. Гуччаьа дынах теш яхараш нийсдац тхоеа. — аьлар Светлана Атанесовнас. — Цудухьа оала училище ю хаттараш оттадаь анкетирование. Дешархоша шоай дагардар хьаккошта а' паргӀатта а дувцаш жоп лургдолаш, дынах тешараш, мехбараш, цатешараш ма дукха ба хоаргдолаш анкета тӀа жоп денивчун цӀи язьйитац оаха.

Масала, тха халар: «Даьлах теший хьо? Шун цӀагӀа бей цох теша нах? Къемате дӀ доагӀаргхилар, масиллен жокагӀатен йолаш хилар бакъдолой Ӏа?» яха а кхыдола а хаттараш тӀадола анкет. Цунна юкъе дакъа лаьцача 148 дешархочoх 96 сег дынах цатешаш, 41-дынах тешаш, 9 — шекволаш хилар. БелгалдаьккхагӀа доагӀа, дынах тешаш бола мехкарий кагий нахи да-наной дынах тешаш болча дезалех хилар, уж къаьстта дукхагӀа юрташкара хилар.

Иштта, анкета хиначул тӀехьагӀа дешархоша «Ӏа миштa ядер?» яхаш шоайла вӀашн деча хаттарашка а анкетах лаьца общежите хулача къамаьлашка а гӀолла гучабувл дынах тешаш бола дешархой. Царна тӀачӀоагӀбу оаха дынах цатешараш. Цу наьнъаца бу царца беш бола атеистически кхетам балара болх а. Из шкъ тхона нийса хет, цунца дикка хӀама карагӀа а доал, йоах Светлана Атанесовнас.

— Тха группе наст-васта хул атеистически хьехамаш деш дола къамаьлаш, — аьлар 8-ча групперча дешархочо Виталиева Яспрас. — Масала, тха группе хилар «Дынах дола хьехамаш хьамашта хийнад?», «Бусалба ды хьабалар», «Ислами кхалсаги», яха а кхыйола а беседаш. Оаха, йиӀигаша, боккхача безамца ладувгӀ кхалсагах дынo яхар дувцача лекцешка, хьехамашка. Цар тхона хойт дӀахьача хана дынo кхалсаг цӀьаника боккъо ца луш тоӀаь кийтта доаттаьй, хӀамара бокъонаш цун хиларах доккхал дайт.

Дына духьаларча лекцешeн беседашен дукха хӀамаш довзийт тхона, лекхбу тха сахеташ.

КӀезига моттиг лоаац училище еча атеистически сайреш а. Цига дешархоша шоаш, преподавателаша кулгал а деш, дынах йола диспуташ ю, рефераташ еш, масала, «Ӏилма — сердало», «Ды — боадо», «Марха ккабар», «Ды — интернациональни доттагӀала духьала» яхараш а кхьяраш а.

Преподавателаша, дешархоша беча атеистически кхетам балара балхаа совгӀа, училище лекцеш ена хьех «Знание» яхача общества членаш, Нохч-ГӀалгӀай пачхьалкхен университета, Грознески мехкаьтта института преподавателаш. Ӏилма дарда тӀа цар лекцешка къаьстта чӀоагӀа ладувгӀ дешархоша. Масала, укх деношка атеистически лекци ешаш хилар университета преподаватель нов. Ковнацкий.

Училища библиотеке массаза а йолаш я атеистически литература уголок. Из хаддаза хьалъоз кердача книжкашца. Цул совгӀа, обществоведене кабинете а да атеистически литература. Из предмет хьехача Присякнюк Нина Алексеевнас шийн урокаш тӀа боккха атеистически, интернациональни кхетам лу дешархошта.

Училища кулгалхоша, преподавателаша, бадка говзал Ӏомаеча мастераша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацешa чӀоагӀа теркам тӀабохийт дешархошта материалистически, интернациональни кхетам балара, партe Нохч-ГӀалгӀай обкома 1973-ча шерарча иттлагӀчен 1976-ча шерарча пхелагӀчен пленуми решенеш кхоачашъяра.

Ю. ЮСУПОВ.

МНР маркай коллекци

Монголе маркай эттара йоккхагӀча коллекцеех цаӀ йолаш вар иркутски геолог Юрий Рыжов. Цун коллекцеца 1000 совгӀа почтови миниатюра я.

— Шиц шера болх баьб аз Монголе Халкъа Республике аэромагнитни карте, — дувц цо. — Монгольски коллегашца цхьана аьшн доалла моттигаш лохача эша региональни магнитни карт оттадеш дар тхо. Партела юкъе йолаш машинаца гобера тӀаехни кхьлбаседа областешка кхачачача вахар. Сона безабелар из мохк, цун Ӏалама хознеш, йӀаьхий культурен истории. Цудухьа волавелар со монгольски маркаш гулъе.

Юрий Рыжова шийн коллекци йовзийт. Ер я хьалхара почтови марка. Из Монгольски республике хиннара я: 1924 шера арахийцай. Цу тӀа латт Монголе къаьна герб «Эльдэв-Очир».

Ер я наггахьа мара ца гуш йола марка, цхьаина а каталога тӀа йоаца — «Тохарь». Миниатюрай сери 1926 шера арахийца я. Дукха я коллекцига В. И. Ленина Д. Сухэ-Баторан. Советски монгольски эскарий доттагӀала хетаь маркаш.

Красноярски хиннача СибарегӀени Гаьнарча Малхбоалени филателистически выставки Юрий Рыжова монгольски маркай экспозици сийлен диплом а енна белгальаккхар.

Петр ЗУБКОВ,
АПН корреспондент.

ФУТБОЛ

ХЬАЛХАРА ЛИГА — КЕРДАЧА ШЕРА

СССР спорткомитето къоастадаьд 1979-ча шера футболах йола мехка чемпионат мишта чакхйоаннаргья. Иштта лакхерча лиге ловзаш хургья 18 команда, хӀаьта хьалхарча лиге — 24 команда.

Лакхерча лиге санна, шин дакъа йийкьа хургья хьалхарча лигера чемпионат а. Март бутт болаш къовсам дӀаболабергба укх командаш: «Днепр» (Днепропетровск), «Карпаты» (Львов), «Терек» (Грозный), «Кубань» (Краснодар), «Жальгирис» (Вильнюс), «Таврия» (Симферополь), «Торпедо» (Кутаиси), «Нистру» (Кишинев), СКА (Одесса), «Шинник» (Ярославль), «Памир» (Душанбе), «Металлург» (Запорожье), «Спартак» (Ивано-Франковск), «Кузбасс» (Кемерово), «Уралмаш» (Свердловск), «Спартак» (Орджоникидзе), «Динамо» (Ленинград), «Звезда» (Пермь), «Металлист» (Харьков), «Спартак» (Нальчик), «Алга» (Фрунзе), «Колхозчи» (Ашхабад), «Факел» (Воронеж), «Трактор» (Павлодар).

Лакхерчен хьалхарчен лигашта юкъерча командаша шоайла моттигаш хувцаргья укх тайпара хургда: лакхерча лиге тӀехьара шин моттиг яьккха ши команда хьалхарча лиге Ӏохаьргья, хӀаьта хьалхарча лиге хьалхара шин моттиг яьккха шин команда лакхерча лиге йовла бокъо йоаккхаргья. Цул совгӀа, хьалхарча лиге тӀехьара ях моттиг яьккха командаш «А» класса шоллагӀча группе Ӏохаьргья. Цар моттигаш тӀадоагӀача шера дӀалоацаргья шоллагӀча групперча шо-шоай зонашка хьалхара моттигаш яхача ях команда.

Укх шера, лакхерча лиге санна, хьалхарча лиге а юкъейоалаьй «лимит ничьих» яха бокъо. Ше чакхдоахача вӀашагӀкхетарех цхьаккха команда кот ца йоалаш шийттаза дайзача командаца хӀара тӀехьа тӀайоагӀача ничьих цхьаккха очко хьежаергьац.

Хувцамаш даьд СССР кубок яккхара яхьашта юкъе а. Уж шин этапа йийкъай. Хьалхарча этапе дакъа лоацаргда 48 команда (18 команда лакхерча лигера, 24 — хьалхарча лигерей 6 шоллагӀча групперей). Хьалхарча этапе дакъа лоацаргдола командаш 8 зона йийкъай. ХӀара команда кхычарца цхьазза лайзачул тӀехьагӀа хьалхара моттигаш яхача коллективаша къовсам дӀахо хьоргба финале дихьагӀча дакъе.

Февраль бутт болаш дӀайоалалуча СССР кубок яккхара хьалхарча этапе «Терек» дакъа лоацаргда Сочи ловзаргйолча 5-ча зоне. Цунца цхьаьна хьалхе къувсаш хургья ер командаш: «Спартак» (Москва), «Нефтчи» (Баку), СКА (Одесса), «Звезда» (Пермь), «Машук» (Пятигорск). Хьалхара матч «Терек» чакхйоаккх Одессерча СКА яхача командаца. ХӀаьта таханарча дийнахьа дена Москве дӀайолалуча спартаковски комайдаш Ерригсоюзни Ӏаи турнире дакъа лоацаш хургья вай команда.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ЛОТЕРЕЙ-79

1979 шерара РСФСР ахчан-хӀамай лотерейш деррига а лаьрхӀача 126,6 миллион сома боараме арахеца оттадаьд. Укх шера бархӀазза нерттера арахецарашка ловзабергба 61 миллион 560 эзари сома мальга хӀамайи ахчани 36 миллиони 936 эзари кхаж.

«ЦӀейна» арахецача тиражаца ловзабергба 14 миллиони 400 эзари сома мальга хӀамайи ахчани 8 миллиони 496 эзари кхаж.

1979 шера хӀамай кхажамашта юкъе ловзаргья «Жигули» ВАЗ-21011, «Москвич-2140» яха 844 автомобиль, бе-беча маркех йола 2736 мотоцикл, 662 пианино, 1848 телевизор, 13664 холодильник, царна юкъе «ЗИЛ» яха холодильникаш а йолаш, баракъаш дутта 2510 машин, 7530 кӀувс, 6330 радиоприемник, маӀача наьхен кхалнаьхен 7756 сахьат. Вилаш йийначуна кхоачаргья «Аккорд-203» яха электрофонаш, «Ломо-214» яха кинокамераш, фотоаппараташ. Дукхачар лотерейн зина спортивни костюмаш, петара цхаралаш, цӀагӀа лелаю хӀамаш тега машинаш, дукхача нана хоетташ йола кхы тайпа дукха мальхера хӀамаш. Ахчан кхажамашта юкъе да доккхий дараш а — 500, 300, 250, 200, 100 сом.

1979 шера арахийцача лотереех боагӀа кхаж беррига а лаьрхӀача арахийцача билетий мальхах 60 процент хургба.

ХӀаман кхаж бена лотерейни билеташ долаш волчун йиш я, шийн безам бале, лькхача хӀаман мах киррарча ахчаица дӀаэца. Кхажах даьккха ахчеи лыхача хӀамашта меттея телаш дола ахчеи дӀатергда сберегательни кассаша.

ХӀамашта боагӀача кхажацара «Москвичи» «Жигулин» яха автомобилаш дӀатергья город Грознерча Горищегорга № 7 йолча тико. Пианинаш, телевизораш, 235 сом мах бола холодильникаш дӀатергья республика районни центрашка къаьстта яхача пачхьалкхен торговле текаша.

Кхажий тиражаш хургья: хьалхагӀа арахийцарий — 1979 шера 2 февралe г. Уфе. «ЦӀейна» арахецарий — 9 марта г. Воронеже, шоллагӀа арахийцарий — 27 апреле г. Челябинске, кхоалагӀа арахийцарий — 25 мае г. Орджоникидзе, диалагӀа арахийцарий — 22 июне г. Хабаровске, пхеалагӀа арахийцарий — 20 июле г. Саратове, ялхалагӀа арахийцарий — 17 августе г. Свердловске, ворхӀалагӀа арахийцарий 19 октябре г. Ульяновске, бархӀалагӀа арахийцарий — 23 ноябре город Омске.

Лотерейни билетех бенача кхажах доагӀар дӀалургдола тӀехьара ди — 1980 шера 30 июнь. Цул тӀехьагӀа дена дӀа мегаш лархӀац уж.

Лотерейни билеташ эца йиш я тикашкара, сберегательни кассашкара, «Союзпечата» киоскашкара, бувзама предприятешкара, вокзалашкара, общественни кхача предприятешкара, театрашкара, кинотеатрашкара. Уж хӀанзле а дохка доладеннад. Аьттув балба шун, деза новкъостий!

С. СМАГИН,
СССР Гострудсберкассай Нохч-ГӀалгӀай республиканскеи управлене воккхагӀвола инспектор.

ТЕЛЕВИДЕНИ

11 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — ӀуйранаРа гимнастика.
9.05 — «ДаьттӀа бӀаьна».
9.45 — «Ваккъу за». Художественни фильм. ЧаккхьаРча — передача.
14.00 — Керданараш.
14.30 — «Цхьана лаахаРа яха саттӀуь». Документальни фильм.
15.40 — «Эрсай мотт».
16.10 — Ленински комсомола премие даьржинай — самодеятельни коллективий концерт.
16.45 — «А. Гайдара кхоллам».
17.30 — «Шоаш дола моттиг йовзийта, хьамсараш!».
19.00 — Межмехкий ленински университет. «Стандарташи дикалла» Юрта боахама производства агрохимически культурий эффективност а лакхалла а.
19.30 — «Сакъердаме мотиви».
19.45 — «Тахан дунен тӀа».
20.00 — «Ӏилман вахар».
20.40 — Советски Союза дикагӀча фигуристий выступлени. Запорожьерчa передача (Интервидени).
21.00 — «Ха».
21.35 — Советски Союза дикагӀа болча фигуристий выступленеш. Запорожьерча передача. Чаккхьача — «Тахан дунен тӀа» яха информационни выпуск.

21.40 — «Биографе багьйар». Художественни фильм.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.10 — «Ӏилман вахар».
8.40 — «Хьаша лела кехаташ, вирашки». Природоведени. 4-гӀа класс.
9.00 — «Спектаклера музыка».
10.10 — «Къамаьл де испански Ӏомадаладе». 8-гӀа передача.
10.40 — Ботаника 6-гӀа класс.
11.00 — П. Неруда. «Вахара а кхоадалала а гӀойла».
11.40 — Ботаника 6-гӀа класс. Заочни деша бого̄Ӏача студенташта.
12.00 — «Марксистско-ленински философе категори».
12.30 — «Хьинараш».
13.25 — «Сага коммунистически кхетам бала тарах лаьца КПСС XXV съезда белгалдоахар».
14.15 — Вузашка деша боларашта. Математика. «Производни функцеш». Хьалхара передача.
14.45 — Йоккха искусство. «Къахьегама дахар».
15.15 — «Города тӀара сахьаьарашка». Художественни фильм субтитрашца.
16.30 — «Катаева кхоллашка». Телевизионни фильм (ГСТ).
17.10 — «Шан киша тӀа». Телевизионни фильм (ТСГ).
18.10 — Киножурнал.
18.30 — СССР Лаккхьача Совета деча хоржамашта кандидаташ. «Халкъо хоржа депутатӀараш» (гӀалгӀай меттала).
18.35 — «Нохч-ГӀалгӀайчу гӀолла». Информационни программа (эрсий, гӀалгӀай меттала).
18.55 — Специалиста лаьцамаш. «Миштa декагӀа пайда эца беча удобренийх».
19.20 — «Бубиниста» яха студи. «Сага боккъонаш».
19.45 — «Советски шахматы».
20.15 — «Бийса даьккъала кийла шуна!».
20.30 — «Деллачуа симфонически оркестра сахьат».

12 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Ӏуйранаре гимнастика.
9.05 — «Шоаш дола моттиг йовзийта, хьамсараш!».
9.35 — «Трын-трава». Художественни фильм.
11.05 — Л. В. Бетховена 15-гӀа йола соната. Чаккхьача, Керданараш.
14.30 — Керданараш.
14.50 — «Хьа къамьлаш — хьай дахалла». Кинопрограмма.
15.30 — «Шахматий школа». Рингородний класс. Ловзара юкъ.
16.00 — «Гулуночка» яхача вокально-инструментальни ансамбля концерт.
16.15 — «Объектив».
16.45 — Москвин — [illegible].
17.15 — «Сакъердаме спорташ».
18.00 — «Саги закон».
18.30 — «Ӏаи ловзар». Керамика йола стилаш.
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — М. Шолохов. «Тийна Дон».
19.45 — Кердача шера «Голубой огонёк» (1-ча январа программа).
21.00 — «Ха».
21.30 — «Голубой огонёк» дӀахоаьхар. Чаккхьача «Тахан дунен тӀа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.10 — Ӏилман — популярни фильмаш.
8.40 — «Ӏа долкина оалхазараш». Природоведени 2-гӀа класс.
9.00 — П. И. Чайковский. «Щелкунчик» яха балет.
9.20 — ПТУ дешархошта. Физика «Термодинамика законаш».
9.50 — «Ӏа доаькха оалхазарош». Природоведени 2-гӀа класс.
10.10 — «Немецки мотт». 16-гӀа передача.
10.40 — Серафимович. «Аьшка тоьтина».
11.10 — ПТУ дешархошта. Физика. «Термодинамика законаш».
11.40 — «Мамай школа».
12.10 — М. Ю. Лермонтов. «Мцыри».
12.45 — «Саг, Лаьтта, Дуне».
13.30 — «Марксистско-ленински эстетика предмети. [illegible]».
14.15 — Вузашка деша боларашта. Физика «ЦӀагӀа дена баьлаш дахар».
14.45 — «Экран дог».
15.45 — «Спорта класс».
16.30 — «Ширача искусства памятникаш».
17.00 — Немецки мотт. 16-гӀа передача.
17.30 — «Вузашка деша болашашта — физика».
18.00 — «Дешархо» (гӀалгӀай меттала).
18.35 — «Нохч-ГӀалгӀайчу гӀолла». Информационни программа (эрсий, нохчий, меттала).
18.55 — Къоначa зрителя даьлла театре.
19.40 — «Пушкина мугӀарош». Телевизионни фильм.
20.15 — «Бийса даьккъала кийла шуна!».
20.30 — «А. Прокофьева ашараш».
21.00 — Киевски Пачхьалкхен филармоне бахьчий квартета концерт.
21.40 — Телевизионни художественни фильм.

РАДИО

11 ЯНВАРЬ

6.40 — «Механизаторий балха ритмах». Репортаж (гӀалгӀай меттала).
6.50 — Ахараш (гӀалгӀай меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — ДоттагӀлеи концерт (гӀалгӀай меттала).
8.40 — «Барттайнача дезале» (нохчий меттала).
9.15 — «Хоржамашка кийчлуш я агитпункташ». Гудермесски горисполкома председателаца Кипдаров беседа (нохчий меттала).
9.30 — «Хьона, къахьегама сег» яхача кхле концерт (эрсий меттала).
9.45 — «Сона а дика а хьайе гӀишлош». Нохч-ГӀалгӀайчен гӀишлош еча управлене 11 СМУ-ра передача (гӀалгӀай меттала).
10.00 — М. Балов. «Къилбаседа Кавказа халкъий симфонически халхараш» (нохчий меттала).
10.15 — «ДоттагӀала хьи». Беседа (гӀалгӀай меттала).
10.30 — «Дега хьаьхина» (гӀалгӀай меттала).

Хоттам

Тахан республике гӀоллен Грознен хунцалуш мархаш а йолаш, ӀотӀаелхаш а йоацаш ха хургья. Ӏуйрийна къилбаседехьарча районашка ӀӀегза - дукха дохк а доалдаш. гӀор а я хургья, малхбоалехьара секунде 5 метр сиха мух хьекхаргба, республике гӀоала 1—6, Грозне 3—5 градус шийла хургья. Кхоачен ломмен кунцалуш мархаш а йолаш, цхьанцайолча моттигашка лоа а делдаш ха хургья, малхбузехьара секунде 5—10 метр сиха мух хьекхаргба. Температура бийсашка 8—13 градус шийла, деношка 5 градусага кхоачаш йӀайха хургья, ломма 2 градус йӀовхалгара 3 градус шелалга кхоачаш хургья.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гӀа этаж). Телефонаш редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктоххама секретаре — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделе — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; кехатийн отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорене — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттен деношка

СФ05010. «Грозненский рабочий» издательствон типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 170.